Kansanwalistusseuran toimittamia IX.
1875—1876.

Wänrikki Stoolin Tarinat

kirjoittanut

J. L. Runeberg.

(Suomennos.)

Helsingissä, 1877.

Wänrikki Stoolin Tarinat

kirjoittanut

Johan Ludvig Runeberg.

(Suomennos.)

Helsingissä,

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa, 1877.

E. Kärpänoja
lahjoittanut.

Sisällys-luettelo:

I.

	Siw.
Maamme	1.
Wänrikki Stool	3.
Pilwen weikko	9.
Sotawanhus	19.
Luutnantti Zidén	24.
Torpan tyttö	27.
Swen Tuuwa	30.
Von Konow ja hänen Korpraalinsa	34.
Kuolewa Soturi	36.
Otto Fieandt	39.
Sandels	44.
Ne kaksi Rakuunaa	49.
Hurtti Ukko	53.
Kulnew	56.
Kuningas	61.
Sotamarski	64.
Döbeln Juuttaalla	67.

II.

Sotilaspoika	76.
Porilaisten marssi	77.
Wänrikin markkinamuisto	79.
Lotta Swärd	84.
Ukko Lode	90.
Matkamiehen Näky	94.
Wänrikin Terwehdys	97.
Von Törne	100.
Heinäkuun wiides päiwä	105.
Munter	109.
Von Essen	116.
Kuormarenki	122.
Wilhelm von Schwerin	125.
Nummero wiistoista Stolt	129.
Weljekset	133.
Maaherra	137.
Adlercreutz	140.

Maamme.

Oi maamme, Suomi, ſynnyinmaa,
Soi ſana kultainen!
Ei laakſoa, ei kukkulaa,
Ei wettä, rantaa rakkaampaa,
Kuin kotimaa tää pohjainen,
Maa kallis iſien.

On maamme köyhä, ſikſi jää,
Jos kultaa kaipaa ken.
Sen kyllä wieras hylkäjää,
Mut meille kallein maa on tää,
Kansſ' ſalojen ja ſaarien
Se meist' on kultainen.

Owatpa meistä rakkahat
Kohinat koskien,
Ikuisten honkain huminat,
Täht'yömme, keſät kirkkahat,
Kaikk', kaikki, laulain, loistaen
Mi lumos' ſydämen.

Täſſ' auroin, miekoin, miettehin
Iſämme ſotiwat,
Kun päiwä piili pilwihin
Tai loisti onnen paistehin,
Täſſ' Suomen kanſan ſuurimmat
He waiwat kokiwat.

Ken taistelut ne kaikki woi
Kertoilla kanſan tään,
Kun ſota laakſoiſſamme ſoi
Ja halla nälän tuskat toi?
Sen wert' ei mittaa yksikään,
Ei kärſimyſtäkään.

Täſſ' on ſe weri wuotanut
Edestä meidänkin,
Täſſ' ilonſa on nauttinut
Ja täſſä huoltaan huokaillut
Se kanſa, jolle muinoiſin
Kuormamme pantihin.

Täſſ' olla meidän mieluist' on
Ja kaikki ſuotuiſaa;
Waikk' onni mikä tulkohon,
Meill' iſänmaa on werraton.
Mit' oiſi maaſſa armaampaa,
Mit oiſi kalliimpaa?

Ja täſſä, täſſ' on tämä maa,
Sen näkee ſilmämme;
Me kättä woimme ojentaa
Ja wettä, rantaa oſoittaa,
Ja ſanoa: kas tuoſſ' on ſe,
Maa armas iſäimme!

Jos loiſtoon meitä ſaatettais
Waikk' kultapilwihin,
Miſſ' itkien ei huoattais,
Waan tähtein riemun ſielu ſais,
Dis tähän kurjaan kotihin
Halumme kuitenkin.

Totuuden, runon kotimaa,
Maa tuhat-järwinen,
Elomme sulta suojan saa,
Sä toiwojen ja muistoin maa,
Ain' ollos, onnen waihdellen,
Sä wapaa, riemuinen.

Sun kukoistukses kuorestaan
Kerrankin puhkeaa;
Wiel' lempemme saa nousemaan
Sun toiwos, riemus loistossaan,
Ja kerran laulus, synnyinmaa,
Korkeemman kaiun saa.

Wänrikki Stool.

Kernaasti muinais-aikoja
Mun mielein muisteleepi,
Mon' armas tähti wuosista
Menneistä wiittaileepi.
Ken mua seuraa retkelle
Nyt Näsijärwen rannalle?

Siell' opin miehen tuntemaan,
Hän sotamies ol' ennen,
Nyt wänrikkinä arwoltaan,
Waan onni näkyi menneen.
Ties Herra, kuin hän saanut lie
Siell' asuntonsa missä mie.

Mies olin silloin taidokas,
Niin luulin, waikka miksi,

Ma olin yli-oppilas,
Mainittiin maisteriksi,
Sain yltäkyllin „mensa“llain;
Stool, hän söi armoleipää wain.

Ja merenwaha-piipulla
Ma poltin „waakunata“;
Hän, jos ei ollut pulassa,
Kotoista tupakkata;
Mut muuten pantiin sammal waan
Niweräpiippuun palamaan.

Oi kulta-aika riemuisa,
Sulosta loistawainen,
Kun kyllin kyll' on kaikkea,
Nuor' on ja oppilainen,
Ja huolt' ei tuntis ollenkaan,
Kun wiikset waan sais kaswamaan.

Hädästä muiden tiennyt en,
Ilosta sydän sykki,
Wahw' olin, punaposkinen,
Ja kaikki suonet tykki.
Niin nuori olin, riehakas,
Ja ylpeempi kuin kuningas.

Mut hylätthynä majassaan
Stool istui nurkumatta,
Loi nuottaa, imi piippuaan,
Meluumme puuttumatta.
Semmoisen suhteen, sen mar ties,
Ma olin silloin aika mies.

Huwini suurin katsella
Ol' äijän käyrää wartta,

Sen jäykkyyttä, ſen kaswoja,
Sen wanhaa waatepartta,
Waan kokkanokkaa parhaiten
Kansſ' ſangattomain rillien.

Monesti menin ukon luo
Wain ilweilemään ſuotta.
Se riemuni, kun ſuuttui tuo,
Ja hältä ratkes nuotta;
Kun käwyn kädestänſä ſain,
Tein wäärän ſilmän paikoittain.

Hän paikall' yhös kawahtaa,
Pois ajaa minut luotaan;
Waan ſana kaunis, waakunaa,
Ja rauha jälleen ſuodaan.
Ma tulin taas kuin ennenkin
Ja ſamoin jälleen ilweilin.

Ett' oli nuorna aikoinaan
Myös ukko kerran ollut,
Enemmän nähnyt matkallaan
Ja kauemmakſi tullut,
En ſitä ſilloin huomannut,
Siks' olin liian oppinut.

En myös, ett' ilomielellään
Hän antoi tuorehimman
Werenſä eestä maamme tään
Nyt mulle rakkahimman.
Ma olin nuori, riehakas,
Hän wänrikki, ma kuningas.

Mut kyllästyinpä reuhinaan,
Mitenkä ſattui wainen,

Ol' lyhyt talwipäiwä, waan
Minusta pitkänlainen.
Sep' oli oikein outoa,
Ei tahtonut se loppua.

Ma tartuin ensi kirjahan,
Hakien huwitusta,
Se teos tuntemattoman
Ol' Suomen taistelusta;
Armosta waan tuo kansiton
Lie pääsnyt muiden joukkohon.

Ma wein sen kanssa, kääntelin
Siwuja jonkun hetken,
En tiedä kuin näin esihin
Sain Sawon miesten retken;
Ma luwin riwin, luwin kaks,
Wereni tunsin kuumemmaks.

Ma kansan näin, mi kunnian
Edestä kaikki koitti,
Nälissään, palellessahan
Kuitenkin wielä woitti;
Jokaista sanaa, lukeissain,
Suudella tahdoin innossain.

Riehuissa sodan, waaroissaan,
Mi miehuus wäellä tuolla,
Maa raukka, kuinka taisitkaan
Niin rakastettu olla,
Näin kallis kuinka olla woit,
Kun pettua waan leiwäks soit!

Aloille aateheni mun
Wei tuntemattomille,

Uus elo syttyi sieluhun,
Soi uuden sulon sille,
Kuin siiwin lensi aikani,
Oi kuink' ol' lyhyt kirjani!

Se loppui, samoin iltakin,
Waan hehkuwalla miellä
Ma paljon kuulla halusin
Ja tutkistella wielä
Niin monta seikkaa himmeää.
Luo wanhan Stoolin läksin mä.

Häll' oli paikka entinen
Ja työkin samallainen.
Mun wastahain lens' owellen
Jo katse nurkuwainen;
Niin näytti kuin ois kysynyt:
Wai yökskään ei saa rauhaa nyt?

Mut muuttuneena tulin ma,
Miel' oli toisenlainen:
„Ma luwin Suomen sodasta,
Myös olen Suomalainen.
Mua lisää kuulla haluttais,
Kentiesi sitä teiltä sais?"

Näin mä. Hän hämmästyksissään
Loi silmät nuotastansa,
Ne loistiwat, kuin ollut hän
Ois sotarinnassansa:
„Jotakin ehkä tietäisin,
Olinhan siinä minäkin".

Ma istuin olkiwuoteellen;
Hän alkoi Dunckerista

Sanella, töistä urhojen
Ja Malmi kapteenista;
Hänellä kaswot kirkastui,
En unhota kuin kaunistui.

Mont' oli ukko woittoa
Ja tappiota nähnyt,
Eheeksi joiden haawoja
Ei aika ole tehnyt.
Häll' oli paljo muistissaan,
Maailma mit' ei muistakaan.

Siin' istuin hiljaa, kuultelin
Ei sanaa kadonnunna;
Puol' yö, kun sieltä erkanin,
Jo oli kulununna.
Hän kynnykselle saattoi mun,
Puristi käden tarjotun.

Nyt wiettää yhdess' aloimme
Eloa hupaisata,
Me murheet, riemut jaoimme,
Poltimme waakunata,
Nyt olin waan yl'oppilas,
Hän suurempi kuin kuningas.

Nää tarut, joita laulelen,
On huulilt' äijän tullut,
Niit' usein öillä, pärehen
Walossa olen kuullut.
Ne korutont' on kertomaa,
Se ota wastaan, kallis maa!

Pilwen weikko.

Metsän sywyydessä seisoi mökki,
Takamaalla, syrjäss' aiwan teiltä,
Joilla syksyst' asti sota liikkui.
Wihollisen silmä sit' ei nähnyt,
Jalkansa ei tietä tänne wiewää
Tallannunna; sanan tappeluista
Toi waan kaarne, waakkuin ilman alla,
Taikka susi, joka saalistansa
Weristä wei korwen loukeroihin.

Tuwassansa pitkän pöydän päässä
Isäntä nyt pyhä-aatton' istui
Huo'ahdellen arkihuolistansa.
Liikkumatta lepäs wasten kättä
Poski, pöytää wasten kyynäspäänsä,
Mutta silmä wälin wilkahteli,
Pysynyt ei hiljaa paikallansa.
Kumpikaan ei sitä keksinyunä
Muista, jotka mökiss' istuskeli,
Tytär ei, ei myöskään ottopoika;
Waiti, käsitysten, kaulatusten,
Poski wasten poskea, he istui
Lieden ääress' aiwan huoletoinna.

Wanhus wiimein loihe lausumahan,
Wiisahalle sanans oli selwät,
Waikka waan kuin huwikseen hän lauloi,
Niinkuin wirsi wieri, sanat sattui:

„Korwen kuninkaaksi", lauloi, „syntyy
Karhu, honka kaikaan kauneheksi,
Mutta ihmislapsi onko luotu
Korkeuteen, woimaan, waltaan, waiko

Tuhkaan, turhuuteen, ei arwaa kenkään.
Tupaan talwis-illall' astui poika
Outona kuin metsän otus, tullut
Ekyksisään ihmis-asunnoille;
Lakin halenteista päänsä paistoi,
Lumen lomasta myös paljas warwas,
Rinta näkyi nutun riepaleista. —
Kuka, mistä? — Kysy: kuka, mistä,
Rikkaalta, kell' isä, koti ompi.
Jokin tuuli kodistani tullee,
Taiwaan pilwi taitaa weljen' olla,
Lunta waan yön jalkain päällä lienen,
Pois mink' kolistaapi tupaan tullen.
Waan ei sulanut yön jalkain lumi,
Tuulen kans' ei wierryt pilwen weikko,
Poika pysyi, yleni ja kaswoi.
Ensi wuotensa hän juoksi jouten,
Toisna wuonna kaskea jo kaatoi,
Eikä wierryt kesä neljäs wielä,
Hän jo karhun tappoi, karjan surman.
Waan miss' on nyt mainehensa, maine
Suurempi kuin seudun muiden miesten?
Missä kaswattajan toiwo? Tässä
Wanhus kykkii, turhaan toiwoskellen
Sanastakaan sotatöistä kuulla,
Kuulla kukistuuko maa wai säilyy?
Tajuta ei woi hän kotkan kieltä,
Käsittää ei kaarneen waakutusta,
Saloon sanomaa ei wieras tuone;
Nuorukainen, jost' ois apu ainoo,
Tytön mieltä waan nyt tiedustelee".

Niinkuin kesä-iltana, kun luonto
Kaikk' on tyyni pyhäpäiwän lailla,
Tuuliainen tulee näkymättä,

Lentäin nuolena, ja lampeen iskee,
Leht' ei liiku, eikä hawu huoju,
Rannan ruohokaan ei heilahtele,
Tyyn' on kaikki, hywyys yksin kuohuu —
Niin nyt äänet' istui nuorukainen,
Laulua kun kuuli, liikkumatta,
Umpimielisenä, waikka weren
Sydämestä joka sana syöksi.
Tytön luona istui kaiken illan,
Läksi lewollen kun muutkin läksi,
Näkyi nukkunehen ennen muita,
Mut jo aikaa ennen heitä nousten,
Kohta aamun ensi koittehella,
Hiipi tuwasta hän hiljaa yksin.

Taiwaan kannelle kun päiwä pääsi,
Kaksi waan nyt nousi wuotehelta;
Tupa siiwottiin ja eine tuotiin,
Mut waan kaksi pöydän ääreen istui;
Puolehen jo päiwä joutui, mutta
Kolmatta ei nytkään kuulununna.
Kuitenkin ol' ukon otsa kirkas,
Wedetöinnä wielä neidon silmät,
Mut waikk' oli pyhä, ruo'an päälle
Kumpikaan ei makaamahan mennyt.
Hetki kului, hidas kuin se hetki,
Kunne pilwi, taiwaan äärelt' astuin,
Pääsee ylös, puhkee, hajoo jälleen;
Lohdutellen sitten ukko lausui:
„Kylän tie on pitkä, tyttäreni.
Suot on wettyneet satehista,
Purot portahitta, waarat jyrkät;
Kululleen ken läksi koittehella,
Illaks jälleen tuskin joutunewi".
Näin hän wirkkoi, waanpa kuulematta

Tytär istui, kukan kaltaisena,
Joka kuwun umpeen yöksi sulkee;
Mitä mietti, itsekseensä mietti.

Mut ei kauan istunutkaan impi,
Kauemmin ei istunut kuin kaswi
Paahtuwainen, laskettua päiwän,
Kaipaa kastehylwyn wirwoitusta,
Niin jo wierähtikin poskipäille
Kyynelhelmi, ja hän hiljaa lauloi:
„Tawannut kun sydämmen on sydän,
Muuttuu halwaksi mi kallis muulloin,
Maa ja taiwas, koti, isä, äiti.
Enempi kuin maa on sylinsaanti.
Enempi kuin taiwas silmän sini,
Kuiskekin, tuo tuskin kuuluwainen,
Enemp' on kuin isän, äitin käsky.
Lempeä mi lumoowamp' on woima,
Lempiwää mi pidättäwi paula?
Sorsana hän soutaa järwen poikki,
Yli wuorten kotkan siiwin kiitää,
Palauu jo ennen puoltapäiwää,
Kun wast' yöksi tiettiin tulewaksi".

Wanhuksenpa, wirren kuuluessa,
Huoli heräsi ja rauha rikkui,
Kadonnutta etsimään hän ehti.
Waiti tuwast' astui, waiti korwen
Polkuakin puoli-umpinaista;
Metsän latwoille jo päiwä laski,
Ennenkuin hän ensi taloon joutui.

Kolkolta, kuin honka kankahalla,
Mist' on tuli tuhoowainen wierryt,
Niin nyt näytti talo, rikas ennen;

Tuwassʃ' istui emäntä waan yksin,
Lasta nukkuwaista liekutellen.

Niinkuin lintu, pyssyn paukahduksen
Kuultuaan ja kuulan wiuhauksen,
Säikkyneenä siiwet lentoon luopi,
Niin nyt waimo kawahti, kun kuuli
Owen käywän, mutta kauhu muuttui
Riemuksi, kun wanhuksen hän tunsi;
Wastaan rientäen hän käden kaappas,
Wedet wieri hänen poskillensa:

„Terwe", niin hän wirkkoi, „terwe, ukko
Tultuasi tuskahamme tänne,
Kolme kertaa terwe hälle, jonka
Kaswatit sä auttajaksi kurjain,
Turwaajaksi turwatonten. Istu,
Ukko, lepäytä uupunehet
Jalkas, kuule ilolla min kerron:
Syksyn kaiken sota waiwas, wiljat
Myssä söi ja Suomen mieskin meiltä,
Henki herja toki säilyi wielä.
Mut nyt wierryt wuorokaus on tuskin
Siitä, koska wihollista wastaan
Joukko lähipitäjästä läksi.
Meidän miehet woitto petti, harwat
Mennehistä pääsi surman suusta,
Nekin hajallansa, lehtein lailla,
Joita tuulen tuisku lennättääpi.
Kewättulwana nyt kosto kuohui
Meidän seudun yli. Miehet, waimot,
Aseeton ja aseellinen lyötiin.
Aamulla jo wirta wyöryi tänne,
Kirkkoon ensi kerta soitettaissa
Meillekin yks murhan laine poikkes.

Mut jo ſuo mun ſurutiedot jättää!
Sitehissä miehein makas maassa,
Werta wirtas, häijyill' oli walta,
Tuska ſuurin, toiwo tietymättä;
Kahdekſan jo kättä mua repi
Niinkuin ſudet repii ſaalistanſa,
Samasſapa tuli awun tuoja,
Wyörähti kuin myrsky pilwen weikko,
Wäkiwallan hääti, häijyt kaatoi.
Tuwasſ' istun täſſä ryöstetyſſä,
Katon warpustakin köyhempänä,
Iloiſempi oiſin tok' kuin ennen,
Onnen päiwän wielä paistaeſſa,
Jos ſe jalo palais eheänä
Miehein kanſſa kylän tienohilta,
Jonne Ryſſää ahdistellen rienſi".

Wiime ſanan kuultuanſa, wanhus
Nouſi kuin ois lewännyt jo kyllin,
Silmisſänſä paloi ſynkkä huoli.
Wiipymään ei wiihtynyt hän, kohta
Kylään rikkahaſen päin waan rienſi.
Salon takana jo piili päiwä,
Kun hän, toiwon waiheella ja tuskan,
Kerkeſ aſunnolle kirkkoherran.
Tyhjä, kolkko oli talo wankka,
Niinkuin, järwen jäältä nähden, ſaari,
Mistä metſä pois on riistettynä.
Tuwasſapa takan wieresſ' istui
Yksin wanha ſotamieſi Miekka.
Ylös tää, kun owi aukaistihin
Ja hän wanhan tuttawanſa tunſi,
Kawahtihe, waikka waiwoistanſa,
Haawoistaan jo melkein halwattuna.
„Wielä", wirkkoi, „meille päiwä paistaa,

Polwi uus kun astuu polkujamme,
Ja kun woimaa, miehuutta on maassa.
Moinen kirkonmeno täss' on ollut,
Että lapsi, liekussaan sen kuullut,
Lapsenlapsilleen sen kertoo wielä.
Katso, wihollinen woittajana,
Julmana kuin petoparwi, joutui
Tänne, tuoden surmaa, turmiota.
Wähemmät nyt jääköot wirkkamatta,
Waikk' ei nekään menne muistostani;
Mut kun murhiin muut jo kyllästyiwät,
Julmimmat waan oli jääneet wielä,
Silloin pahuus yli reunan paisui.
Kunnon kirkkoherra, tähän asti
Wielä säästetty, nyt sidottihin
Hurjan hewosparin wäliin, juosten
Seuratakseen julmaa ratsumiestä;
Täyttämätt' ei tuomio ois kauan
Ollut, pian pettänyt ois jalka,
Käsi herwonnunna hetken päästä,
Tukka maata myöten laahannunna.
Yksin wanhus seisoi, silmät loi hän
Taiwahasen, niinkuin tuonne luodaan,
Koska maassa kaikk' on kolkko, synkkä.
Kiitos Herran! Jo nyt apu joutui,
Hän mi tuli kankaan tuulen lailla,
Pilwen weikko nyt, kuin ukon-nuoli,
Syöksi tähän, sorti sortajamme.
Tässä elän toisten turwan alla,
Kuusena mi kaatui toisten päälle,
Muille kuormaks, inhoks' itselleni.
Mieluinen tok' ois wiel' elo mulle,
Jos tuo poika palais woittajana
Tappelusta kirkon tienohilla".

Wiime ſanan kuultuanſa, wanhus
Rienſi pois kuin tulen polttehelta;
Waan jo waalennut ol' illan ruſko,
Ennenkuin hän kirkonkylään ehti.
Niin nyt ſawuisſanſa kylä näytti,
Kuin on pilwein alla tähtitaiwas;
Niin nyt kirkko kummullanſa nähtiin,
Kuni tuikkii yksinäinen tähti;
Niinpä äänettömyys ſeudun peitti,
Kuulamo kuin syksyn kolkkoutta.

Kaatuneiden kesken wanhus kulki,
Niinkuin warjo myöten niitettyä
Wainiota. Kaikki oli kuollut,
Hengen huo'ahdustakaan ei kuultu,
Wasta polun polwikkahan pääsſä,
Taloin poltettujen kautta käywän,
Nähtiin nuorukainen istumassa
Pientarella, puoliriutuneena.
Kaswot kalwakat taas punehtuiwat,
Wienosti kuin illan walkopilwet,
Silmä ſammuwainen loisti jälleen,
Kun hän hawahtaen ukon huomas.
„Terwe", wirkkoi hän, „ei kuolo kolkko
Sille, joka nuorna kaatuin kuolee
Woittajana, maataan warjellessa.
Terwe ſulle, joka maamme ſuojan
Kaswatit! Mut kolme kertaa terwe
Hälle jalolle, mi meitä johti,
Yksin mahtawampi kuin me kaikki.
Sorrettuna joukkomme jo seiſoi,
Hajallaan kuin karja kaitſijatta,
Toiwotoinna, kuoloon tuomittuna.
Joukon järjestäjää ſiell' ei ollut,
Käskyä ei annettu, ei kuultu,

Siks kun korwen komerosta ryntäs
Poika kerjäläiſen, ſankar-ſilmä,
Ja meit' äänens otteluhun käski.
Into uuſi ſydämmiin nyt ſyttyi,
Pelko pakeni; hän oli tuttu,
Hänen kanſaan miekan melskeheſen
Rienſimme kuin ruo'ikkohon myrsky.
Katſo kirkkoon päin kuin pitkin tietä
Wihollíſet makaa werisſänſä,
Niinkuin, miſſä niittomies on käynyt,
Korſi korren wierehen on kaattu.
Siitä ſamos ſankarimme, häntä
Silmäin ſeuraſi, kun jalka petti,
Aattein wielä ſeuraa kuoloon asti".
Niin hän lauſui, ſitten ſammui hiljaa.

Hiljaa illan hämäräkin ſammui,
Kuu, yön aurinko, waan yksin johti
Walollanſa ukon waellusta.
Kun hän kirkkotarhan ſiſään astui,
Kekſi ristein keskellä hän ſiellä
Kanſajoukon kolkon, äänettömän,
Niinkuin nukkujatkin nurmen alla.
Wastaan hälle heist' ei yksään tullut,
Tulijaa ei yksään terwehtinyt,
Hänehen ei katſahtanut kenkään.
Koska wanhus kanſan joukkoon astui,
Kaatuneen hän näki nuorukaiſen,
Tunſi ſen myös werin tahrattuna.
Niinkuin honka, näreikköön kaattu,
Maaſſa maatenkin on werratoinna,
Lepäs wihollisten waiheell' urho.

Waan kuin ukonliekin lyömä ſeiſoi
Kaswoin waalein, wäriſewin huulin,

Kädet ristissä ja waiti wanhus,
Kunne sanoiksi jo suru puhkes:
„Woi, nyt harja majastani murtui,
Rae wiljan sorti saraltani,
Mökkiä nyt mieluisemp' on hauta.
Woi kun näin mun sua pitää nähdä,
Turwa wanhuuteni, taiwaan lahja,
Eloin kunnia, niin jalo äsken,
Halpa nyt kuin hiekka, jolla makaat".
Tuskissaan näin waikeroitsi wanhus.
Mutta kohta kuului toinen ääni,
Ääni tyttärensä, äsken tulleen:

„Kallein kaikesta mi maassa ompi
Olit sylihini suljettuna,
Kahta wertaa kalliimpi nyt wielä
Olet mulle mullan sulhosena.
Enemp' on kuin elo, näin mä, lempi,
Enempi kuin lempi moinen kuolo!"

Näin hän wirkkoi waikeroitsematta,
Astui hiljaa kuolleen luokse, laski
Polwillensa, huiwins otti, peitti
Sillä luodin läwistämän otsan.
Äänetönnä sankarjoukko seisoi,
Niinkuin metsä, miss' ei lehti liiku;
Waiti myöskin seisoi waimoparwi,
Tullut tuskaa suurta suremahan;
Mutta jalo tyttö wirkkoi taasen:
„Jospa joku toisi wähän wettä,
Saisin pestä weret poskiltansa,
Silittää myös kiharansa kerran,
Nähdä silmät, sulot kuolossakin.
Riemulla nyt tahtoisin ma näyttää

Pilwen weikon, köyhän kerjäläisen,
Josta kaswoi kotimaani turwa".

Koska wanhus neidon sanat kuuli,
Näki turwattoman wieressänsä,
Taas hän sanoi sorretulla äänin:
„Woi nyt, woi nyt sua, tytär parka,
Ilon ilo, huojennuskin huolen,
Tuskan turwa, isä, weikko, sulho,
Kaikki tuossa kadonnut on sulta,
Mennyt kaikk', ei mitään sulle jäänyt!"

Koko parwi parkahti sen kuullen,
Itkemätt' ei ollut yksikään silmä,
Mutta itkein immen silmä loisti;
Tarttuin kuolleen kätehen hän lausui:
„Murheell' ei saa wiettää muistoasi,
Ei kuin sen, mi unhottuupi kohta;
Sua itkewä on isänmaasi,
Niinkuin kasteens itkee suwi-ilta,
Tyynnä, loistossansa, laulullisna,
Toiwoin aamun uuden syleilystä".

Sotawanhus.

Hän nousi seisaallensa
Pimeessä nurkassaan;
Wiel' ol', waikk' ikä painoi,
Pituutta warressaan;
Eik' ollutkaan kuin muulloin
Hän tänä hetkenä,
Soturiryhti jalo
Nyt nähtiin äijässä.

Ruot'ukkona hän muuten
Eleli wanhoillaan,
Sodista muinaisista
Jäi saaliiks arwet waan;
Mont' aikaa saatuansa
Koditta kulkea,
Hän Röikön torppaan wiimein
Pääs Alawudella.

Nyt äkkiä hän nousi,
Kuin herännynnä ois,
Ja päältään arkiryysyt
Kaikk' alkoi heittää pois,
Pan' ylleen pyhäwaatteet,
Mont' aikaa säästyneet,
Ja jakoi kummin puolin
Kähärät waljenneet.

Näin sotamiesi nähtiin
Walmiina matkallen:
Jalolta näytti puku
Tuo sinikeltainen,
Hatussa korkealla
Myös waskiwaakuna,
Muodossa Tuonen tyynyys,
Ja sauwa kourassa.

Päiw' oli Elokuuta
Seitsemästoista nyt;
Taas paistettaan soi päiwä,
Mont' aikaa piilellyt,
Wesillä, mailla tuuli
Waan hiljaa henkäili;
Mihinkä kaunis ilma
Wanhusta wietteli?

Mihinkä tällä kertaa
Tuo ukko kulkewi,
Ahtaakko nurkka tuntuu
Ja mökki tyhjäksi?
Miks pyhäwaattehensa
Hänellä päällä on,
Olisko mielessänsä
Nyt mennä kirkkohon?

Mut Herran huonehessa
Ei kellot soineetkaan,
Nyt oli kirkko tyhjä,
Sen owet lukossaan.
Mit' oiskaan temppelissä
Nyt siellä tehtäwää,
Kun mikään kirkkopyhä
Ei ollut päiwä tää?

Mut palweltiinpa Herraa
Tok' äijän mielestä,
Jos kirkoss' ei se ollut,
Niin kirkon wieressä:
Tnoss' seisoi harjun päällä,
Ain' asti järwehen,
Suomemme sankarjoukko
Maatansa suojellen.

Päiw' oli Elokuuta
Seitsemästoista tää,
Ja pyhäks sitä katsoi
Soturi harmaapää.
Wäkemme luo hän pyrki,
Hän nähdä halusi
Kuink' Adlercreutz se siellä
Nyt Herraa palweli.

Taas tahtoi ukko kuulla
Melskettä miekkojen,
Wanhasta tutut äänet
Kanuunan paukkehen,
Näin muistaa mikä muinoin
Ol' itsell' urhakkuus,
Ja nähdä werityössä
Kuink' kesti polwi uus.

Näin aikeens selitellään,
Näin ehk' ol' todellaan,
Mut mietteitään ei nähty,
Käyntinsä nähtiin waan:
Kuink' astui huoletoinna
Ja wiimein joutui niin
Jo kirkkomäelle, missä
Tuimimmin taisteltiin.

Tiepuoleen siihen ukko
Istahti katsomaan
Uroita Suomen ynnä
Wäkeä wieraan maan;
Miss' sota tuimin, siitä
Ei silmäns siirry pois,
Muotonsa usein loistaa,
Kuin kirkastettu ois.

Yhäti luodit lensi
Siwuitse äijän waan,
Ylt'ympärillä Tuoni
Se leikkas wiljojaan,
Mut ukko siinä istui
Pelotta, iloisna,
Ei ykskään luoti tohdi
Hänehen koskea.

Ja waihtelewin wuoroin,
Kuink' aina onni ſuo,
Luo äijän läheneepi
Tää joukko taikka tuo;
Mut kuinka taistellaanki,
Hän rauhaſ' olla ſaa,
Niin Ryſſän mies kuin Suomen
Suo hälle kunniaa.

Niin aika kului, päiwä
Jo pyrki maillehen,
Silloinpa Suomen joukko
Pääs wihdoin woitollen,
Jo esteet kaikki ſortui,
Jo Ryſſät pakeni,
Ja ukon ympärillä
Taas melske waikeni.

Kun harjult' alas ſitten
Jo parwi wiimeinen
Siwuitſe äijän marſſi,
Hän nouſi ſeiſaallen:
„Te Suomen urhot nuoret",
Niin ſiinä lauſui hän,
„Ken ſanat tahtoo kuulla
Soturin harmaapään?"

„Täst' ilopäiwästänſä
Hän teitä kiittää ſaa,
Ei ole koskaan nähnyt
Hän työtä jalompaa.
Wiel oſatahan woittaa,
Oi kiitos Jumala!
Wiel' elää iſäin henki,
On Suomeſſ' urhoja".

Luutnantti Zidén.

Zidénin, ſen urhean luutnantin,
Tapa ain' oli tämmöinen:
Ens mies oli päälle kun käytihin.
„Edespäin, te Waaſan poi'at,
Nyt kiiru on tarpehen!"

Ain' enſimmäisnä hän ryntäili,
Wäen myös piti ſeurata waan.
Sen Hiis peri, wielä ken kuhnaili,
Kun Zidén oli huutanut kerran:
„Edespäin, pojat, joutuiſaan!"

Näin pientä hän neuwoi joukkoaan
Kuin parhaten itſe ties;
Ekſeeraus hällä ei huolenaan,
Se waan oli komentonſa:
„Nyt jäljiſsäin joka mies!"

Hän ei taakſeen katſonut, eespäin waan,
Kun tulehen rynnättiin;
Ja oliko joukkokin ſeurasſaan,
Sen harwoin huomaſi ennen
Kuin jo parhaten taisteltiin.

Nyt wasta, kun tultua Ryssäin luo
Rupes lyömähän, hakkaamaan,
Hän katſoi kuinkahan rienſi nuo
Hänen rakkahat Waaſan poi'at,
Joko ehtiwät kahakkaan.

Jos ſilloin, ympäri katſoin, hän
Näki kaiken parwenſa,
Kas nytpä huuſi hän mieliſsään:

„Hurraa, sepä sukkela temppu,
Nyt ollahan herroina!"

Mut juoksiko itse hän melskeesen,
Ja wäki se astuen käi:
„Woi Herra, häpeä semmoinen!
Kuin kilpikonnat he kulki,
Nyt taas ne jälkehen jäi!"

Wiiskymment' urhoa ensittäin
Oli hällä johdossaan,
Mut joukko se harweni wähittäin,
Nyt enää Waasan poikaa
Kakskymment' olikin waan.

Mut suuriko joukko wai pienempi,
Zidén mitä siitä ties?
Kuin ennen hän yhä komensi:
„Nyt kiiru on tarpehen, poi'at,
Mars, jäljestäin joka mies!"

Oli Wirran tappelu syttynyt, —
Se häll' oli wiimeinen, —
Jo hetki päättäwä joutui nyt,
Fahlander, Malm ja Duncker,
Ne ryntäsi rannallen.

Ei ollut heitä kuin sataa kuus,
Tuhat miestäpä Tutschkow toi;
Mut näin toki uljas Fahlander huus:
„No lähtähän kolmin joukoin,
Ken ensiks ehtiä woi?"

Fahlanderin lauseen kuuli Zidén,
Pian kyllä sen nähdä saa.
„Edespäin!" hän huus, „jalat liikkeelleen;

Hurraa, pojat Waasalaiset,
Sepä mies, ken kiiruhtaa!"

Jo usein hän oli huutanut näin
Ja käskenyt joukkoaan,
Mut ei ennen noin toki hurjin päin,
Noin kiirein Ryssien kimppuun
Hän rientänyt milloinkaan.

Liki ykskään muista ei ehtinyt,
Kun jo haawaa kolme sai hän,
Hänen woimans sortui, ympäri nyt
Hän katsoi, eiköhän näkis
Wäen apuhun rientäwän.

Hän waipui maahan ja katseli —
Mikä ihme! Hän kummastuu.
Hänen wieressään makas korpraali,
Se on ainoa Waasan poika,
Siell' ei näy ykskähän muu.

Tuli ryntäysjoukko jo likellen,
Zidén sitä tarkastaa:
„Toki tuosta ma mieheni löytänen?"
Mut turhaa, ei näy yhtään, —
Nyt ei malta hän kauempaa.

„Muut kaikki jo rientäwät woitollen,
Minun mieheni waan ei näy,
Woi Herra, häpeä semmoinen!
Taas wiimeisiksi he jäämät,
Kuin kilpikonnat he käy!"

Korpraali wanha, sen kuultuaan
Awas sammuwan silmänsä:
„Puhe semmoinen, herra, ei kelpaakaan,

Ei täss' ole häpeämistä,
Kyll' oltihin miehiä".

„Wäki muu jos myös olis joutunut,
Näin monta ei hukkunut ois.
Joka mies meist' ompi nyt kaatunut,
Etupääss' oli Waasan joukko,
Siis tuli sen korjasi pois".

„Taaks ette te enää katsoneet,
„Mars!" meitä kun käskitten;
Mut teitä kaikk' owat seuranneet,
Ja ei ykskään muuten jäänyt
Kuin urhona kaatuen".

Ja, werisell' istuen hiekalla,
Käden nosti nyt luutnantti,
Hänen silmäns loisti ja riemusta
Kohos rinta, kuolon tullen;
Hän hattua heilutti:

„Wai kunnoll' ompi he kaatuneet,
Ja ehtiwät ensiksi,
Ja jäljissäin owat seuranneet?
Hurraa, sepä sukkela temppu,
Nyt kuollahan herroiksi!"

Torpan tyttö.

Jo päiwä laski, suwinen tul' ilta ihanainen,
Majoille, mailleen walahti jo rusko sammuwainen
Wäsynyt päiwän waiwoista miesjoukko astuwi,
Työn tehtyänsä, kotihin se riemuin rientäwi.

Työn on se tehnyt, niittänyt jo wiljan kallihimman,
Wihollisjoukon wanginnut tai lyönyt rohkeimman.
Koitolla aamun taisteluun se oli lähtenyt,
Kun woitto wiimein saatihin, ol' ilta ehtinyt.

Lähellä kenttää taistelun, tuon pitkän, ankaraisen,
Tiepuolessa puol'=aution näit mökin matalaisen.
Owella tuwan ääneti siell' istui neitinen,
Palausmatkaa hiljaista urosten katsellen.

Hän katsoi niinkuin etsiwä, mik' oli huolenansa?
Kirkkaamp' ol' illan ruskoa tuo hohto poskillansa;
Hän katsoi hartaast', ääneti; — jos kuullellut ois hän
Kuin katsoi, sydämmensä ois hän kuullut sykkiwän.

Mut joukko kulki kulkuaan, ja neiti silmillänsä
Riweihin, joka miehellen lähetti kyselmänsä,
Kyselmän ujon, pelkääwän ja sanattoman waan,
Hiljemman huokaustakin, mi käwi rinnastaan.

Miesjoukko siitä siwuitse kun kulkeneeksi saapi,
Jo loppuu rauha raukkasen, jo rinta raukeaapi,
Ei waikeroi hän, otsansa waan waipuu kätehen,
Ja kyynelwirta wierähtää poskelle kuumallen.

„Mitäpä itket? Heitä se, wiel' ompi toiwomista,
Oi kuule ääntä äitisi, ei tyhjää itkemistä;
Hän, jota äsken joukossa ei silmäs keksinyt,
Elossa on, sua muisti hän, sentähden elää nyt".

„Sua muisti hän ja neuwoain on tarkoin totellunna,
Ja, niinkuin pyysin lähteissään, on waaraa karttanunna,
Ei mielens ollut sotimaan, pakosta seuras hän,
Pois meist' ei kuolla tahtonut eik' ilost' elämän".

Ja neiti katsoi säikähtyin, heräten unelmista,
Kuin aawistus ois häirinnyt sydämmen kaipaamista,

Ei wiipynyt hän, kentällen waan kerran katsahti,
Ja läksi hiljaa, hiipi pois, hämyhyn katosi.

Kuluwi hetki, toinenkin, jo yö on ehtimässä,
Hopeelle pilwet hohtawi, mut maa on hämärässä.
„Hän wiipyy wielä; turha on, oi tytär, tuskasi,
Jo ennen päiwän koittoa on täällä sulhosi".

Ja tytär tuli, hiljalleen hän astui äitin luokse;
Ei enää sulosilmistä nyt kyynelwirrat juokse,
Mut kylmä niinkuin tuuli yön käs' terwehtiwä on,
Ja pilweäkin waaleempi poskensa ruſoton.

„Tee hauta mulle, äitini! jo päättyy päiwät multa;
Paennut tappelua on tuo kurja sulho-kulta,
Mua muisti hän ja itseään, ja sua totellen,
Hän petti toiwon weljien, maan petti isien".

„Kun tuli muut, mut armas ei, ma luulin sureskellen,
Uroona hänen kaatuneen jo tappotanterellen,
Ma itkin, mutta suloinen ol' itku mielellein.
Tuhannen wuotta elää soin ma häntä surraksein".

„Woi äiti, yöhön pimeään ma etsin kaatuneista,
Mut kaswojansa armaita ei ollut kellään heistä.
Wiekkaassa tässä maailmass' en wiihdy kauempaa,
Kuolleissa kosk' ei ollut hän, ma toiwon kuolemaa".

Swen Tuuwa.

Swen Tuuwan isä, kersantti ja ukko harmaja,
Ol' ollut Kustaan sodassa, jo silloin wanhana,
Maatilkustansa niukan sai nyt leipäpalasen,
Ja lasta häll' ol' yhdeksän ja nuorin niistä Swen.

Älyä kuinka äijällä lie ollut itsellään
Jaella lapsijoukolleen, ei tiedä yksikään;
Waan wanhemmille warmahan lie liiaks antanut,
Kun wiimesyntyneelle ei kuin hiukka piisannut.

Swen Tuuwa tuli kuitenkin wäkewä, hartewa,
Kuin orja raatoi pellolla ja kaatoi kaskea,
Ol' iloisempi, nöyrempi kuin moni wiisaskaan,
Ja kaikkiin töihin saatihin, ne teki wäärin waan.

„Mi, Herran nimeen, poikasein, sinusta tulleekaan?"
Näin ukko Tuuwa useinkin saneli tuskissaan.
Kun laulu tää ei loppunut, Swen maltin menettää,
Ja itse käypi miettimään, min parhain ymmärtää.

Kun tuli Tuuwa kersantti siis kerran jällehen
Ja laski wanhaa wirttähän: „sä miksi aiot, Swen?"
Niin aiwan ukko ällistyi, kun poika aukaisi
Leweän leuwan, wastaten: „no sotamiehekſi!"

Tuohonpa wanhus wiimeinkin jo wirkkoi pilkalla:
„Sä lurjus sotamiehekſi, no huuti, tolwana!" —
„Niin", lausui poika, „wäärin teen, min täällä tehnenkin,
Ehk' eestä kuninkaan ja maan tok' kuolla osaisin".

Siit' ukko Tuuwa hämmästyi ja heltyi itkemään;
Swen otti pussin selkähän, läks' joukkoon lähimpään.
Hän mitan täytti, terwe ol', jo kyllä siinäkin,
Siis rekryytikſi paikalla pääs' joukkoon Dunckerin.

Nyt tuli Tuuwan oppia myös sotatemppuja,
Se omituist' ol' laatuaan ja hauskaa katsella;
Korpraali huusi nauraen ja nauroi huutaen,
Swen toimessa ja leikissä ol' yhtä totinen.

Niin harjoituksiin uuttera ei ollut yksikään,
Hän maata polki tömisti ja astui hiessään;
Waan käännöstä kun käskettiin, hän pettyi ainiaan,
Käw' oikeaan ja wasempaan, päin wastoin yhä waan.

„Olalle pyssy", „kunniaa" hän näytti oppineen,
Ol' laskewinaan painetin ja pyssyn jalalleen;
Waan „kunniaa" kun huudettiin, hän laski painetin,
Kun pyssy piti jalalleen, olalle lensikin.

Näin tuli Tuuwa kuuluksi ekseeraukseestaan,
Ja kaikki, miehet, päälliköt, ne häntä nauramaan.
Mut wakaana hän astuu waan, ei suutu leikkihin,
Ja toiwoo aikaa parempaa — niin sota syttyikin.

Kun joukon tuli lähteä, niin miehet miettimään.
Swen liekö kyllin wiisaskaan sotahan lähtemään.
Hän antoi heidän tuumailla ja arwel' itse waan:
„Jos muiden kanss' en mennä saa, tok' yksin mennä saan".

Hän laukun, pyssyn kuitenkin sai pitää luonahan,
Työt rengin teki leirissä, sodassa sotijan;
Waan passaukset, tappelut tek' yhtä toimessaan,
Eik' ollut arka milloinkaan, jos hupsu toisinaan.

Palausmatkaa tehtihin ja Ryssät ahdisti,
Nyt Sandels pitkin jokea pois kulki hitaasti.
Porrasta myöten piankin ol' yli mentäwä,
Ja siellä seisoi miestä waan noin parikymmentä.

Kun muut' ei heillä toimena pait tietä korjata,
Työ tehtyään he lewähti sodasta kaukana,

Ja talossa nyt nauttiwat, mi tarjon' oli waan,
Swen Tuuwa myötä oli myös, hän pantiin passaamaan.

Mut toiseks muuttui, törmältä kun täyttä wauhtia
Tul' ajutanti Sandelsin, hewonen waahdossa:
„Jumalan tähden, portaallen, aseisin", huusi hän,
„Wihollisjoukon tiedetään täst' yli pyrkiwän".

Päämiehelle hän lisäsi: „te silta purkakaa,
Jos woitte, muuten wiimeiseen werehen taistelkaa!
Hukassa kaikk' on, taaksemme jos Ryssät pääsewi;
Apua saatte, teille tuo sit' itse kenraali".

Hän rienši pois. Waan wäki wiel' ei pääsnyt sillallen,
Kun toisell' oli rannalla jo joukko Ryssien.
Se laajeni, se taajeni, se tähtäs, laukaisi,
Jo Suomalaista kahdeksan enš' tuli korjasi.

Ei hywä ollut wiipyä, jokainen säikähtää,
Taas paukkaus ja jäljille waan wiisi miestä jää;
Nyt toteltiin, kun käsky soi: „pois pojat, takaisin!"
Swen Tuuwa yksin hairahtui ja laski painetin.

Myös käännöksensä taaksepäin ol' eriskummainen,
Peräymään kun käskettiin, hän rienši sillallen;
Hän seisoi siinä jäykkänä, wakaana, wanhoillaan,
Kaikille walmis neuwomaan paraita temppujaan.

Ei aikaakaan, niin Tuuwa sai jo näitä osoittaa,
Kun wihollinen sillallen samassa kiiruhtaa;
He ryntäsi yks kerrallaan, waan heistä joka mies
Sai oikeaan ja wasempaan, niin että tempun ties.

Käsillä tätä karhua ei woitu kukistaa,
Mies lähimmäinen luodilta hänt' aina warjoaa,
Mut Ryssäin kiihtyy rohkeus kun toiwo pettäwi;
Nyt Sandels tuli, huomasi kuin Tuuwa taisteli.

„Hyw' on", hän huusi, „kestä waan wiel' aikaa hetkinen,
Äl' yli päästä piruja, sä poika urhoinen!
Niin Suomalainen taistelee, se wast' on soturi,
Awuksi hälle rientäkää, tuo meidät pelasti".

Ja Ryssät huomas rynnäkön jo turhaks' käynehen,
Wihollisjoukko kääntyi pois hitaasti kulkien;
Nyt Sandels hyppäs ratsultaan, tul' alas rantahan
Ja kysyi miestä, sillalla mi nähtiin sotiwan.

Swen Tuuwa hälle näytettiin, hän oli taistellut
Kuin aika mies, nyt taistelu jo oli loppunut;
Hän näytti siihen nukkuneen, lepääwän leikistään,
Eik' ollut wakawampana, waan waaleemp' entistään.

Ja Sandels silloin kumartui kuollutta katsomaan,
Ei tuntematon ollut mies, waan tuttu wanhastaan,
Mut alla hänen rintansa punoitti nurmi nyt,
Ol' luoti käynyt sydämmeen, jo weri ehtynyt.

„Tuo luoti, sit' ei kieltää woi, ties' kuinka kohtasi,
Enemmän tiesi se kuin me", niin lausui kenraali,
„Ei kajonnut se heikkohon ja huonoon otsahan,
Se parempahan pyrki waan, lens' jaloon rintahan".

Ne sanat sotajoukossa lewisi yleiseen,
Jokainen myönsi Sandelsin tok' oikein lausuneen;
„Kyll' ajatust' ei Tuuwalla lie liiaks' ollutkaan,
Pää oli huono", arweltiin, „mut sydän paikallaan".

Von Konow ja hänen korpraalinsa.

„Loasta, sano, kenpä sun nostikaan
Tuon kulmakarwais mustehen tähden waan?
Mun kauttainhan sait paikan ja palkankin,
Sun korpraalin kun arwohon koroitin".

„Ja enkö suonut aina mun melskeissäin
Sun wertaisena seisoa wieressäin?
Mon' uljuuttas on kuullut mun kiittäwän!"
Näin Konow sätti Braskia äissähän.

„Nyt kaipausta yhä ma kuulla saan,
Kuink' ylwästelet, kaikki nyt haastaa waan,
Lyöt miehiä kun sotiwat parhaittain,
Pöyhkeenä puret mälliä kaksittain".

Brask suuttuin wastas saarnahan majorin:
„Mies halpa pääsin arwohon korpraalin,
Waan loastapa siihen ma nousnut en,
Maa, josta nousin, sep' oli hurmeinen".

„Mi kumma lyömisessäni nähtäneen,
Kuin moni muu, kuin majori itse teen,
Waikk' yksin löisittenkin, mä maire-työn
Suon muiden tehtäwäksi ja myöskin lyön".

„Kosk' olen lähin teitä, sen kunniaks
Ma kaikkein nähden mälliä pidän kaks,
Waan halpa jos se kunnia teistä ois,
Woin mällin toisen suustani ottaa pois".

Ja Konow silmäns iski nyt Braskihin:
„Mies oiwa liet, mut ylpeä saakelin.

Lähinnä mua wastakin paikkas on,
Hädässä mies senmoinen on werraton".

Koht' alkoi sota, jääkärijoukollans'
Von Konow metsään ryntäsi Braskin kansi';
Korpraali kulki jylhänä, Konow waan
Kiroili, ampui, huulensa lerpallaan.

Näin tiimaa neljä oli hän noitunut,
Waan wiel' ei ollut taistelu muuttunut.
Hän tiellään kaatuneen näki jonkun waan,
Puu puulta Rynsä pois weti joukkoaan.

Taas ärjyi hän: „ei käy se nyt ensinkään,
Männyistä kuoret lentäwän kyllä nään,
Waan suojasi' ompi Rynsä, hän pääsee pois,
Te tähtäätten kuin silmiä teill' ei ois".

Wiikisistä tuskin lause se lennähti,
Hän Braskilta sai puustin ja pyllähti;
Täsi' oli wastausta jo liiakskin,
Moint' ei luullut tekewän korpraalin.

Kalweena miekan tempas hän huotrastaan:
„Näin kuinka, lurjus, tehdä sä tohditkaan,
Nyt nahkoinesi wiepi sun perkele,
Sodassa päällysmiestä löit, ryökäle!"

Waan Brask hän seisoi tyynenä wanhallaan:
„Pidättäkäätte pamppua hetki waan,
Siks että palkan mitata sille woin,
Jok' ampui teitä, teille kun puustin soin".

Näin lausuissaan Brask tähtäsi pyssyllään.
Ja pensaan taakse huomasi äkkiään

Nyt Konow miehen kaatuwan parrakkaan,
Hänestä neljäkymmentä jalkaa waan.

„Hänenkö luoti winkui mun korwissain,
Kun äsken sulta, ystäwä, puustin sain?
Kas sepä miehen työt' oli tosiaan,
Jot' unhoittaa en taida ma milloinkaan".

Brask Konowill' on wuosia wiettänyt,
He yhdess' aina nähdähän käywän nyt,
Useesti niinkuin ystäwät rakkahat,
Useinpa niinkuin ennenkin riitaisat.

Kuolewa Soturi.

Lemulla oli werinen
Jo päiwä päätttynyt,
Ja kaatuneitten wiimeinen
Walitus wiihtynyt;
Maa, meri, kaikki pimeni,
Yö niinkuin kuollut waikeni.

Ja rannall' aallon synkeän,
Mi näki päiwän sen,
Soturi wanha nähdähän,
Suursaaren aikuinen;
Käs tuki päätä, kelmennyt
Ol' poski, weri ehtynyt.

Ei ukon sanaa wiimeistä
Omainen kuulla saa;
Maa, johon wuotaa werensä,
Ei ole synnyinmaa.

Kotinsa Wolgan rannall' on,
Täss' on hän wieras suomaton.

Hän sammuwan luo katsehen
Wälistä ylöspäin.
Hiekalla saman tanteren,
Kanss' ukon wierekkäin,
On nuorukainen kylmennyt;
Sitäpä ukko katsoo nyt.

Kun sota riehui, luodit lens,
Ja weri kuohuili,
Wihalla wastakkain he riens
Ja miekkaa mitteli,
Nyt sotaan nuoren miel' ei tee,
Ja wanhus rauhass' istuilee.

Yhäti kuluu hetket hön —
Mist' airon loiske tuo? —
Kun tanterelle werithön
Kuu waloansa luo,
Wesillä nähdään wenonen,
Ja maalle soutaa neitonen.

Hän niinkuin haamu rauhaton
Käy Tuonen jälkiä,
Ruumiita katsoo, waiti on,
Ja silmät wesissä.
Sit' ukko ihmein katselee,
Kuin tyttö hiljaa käyskelee.

Mut lähetessä neitosen,
Yhäti lempeemmin
Hymyili silmäns suruinen,
Ja miettiwäisemmin.

Sydämmens arwannut jo lie,
Mihinkä tytön käwi tie.

Hän wartoi; tyttö läheni,
Kuin sanan saanut ois,
Niin suoraan, tyynest', ääneti,
Kuin henki häntä tois,
Hän tuli. Paistehella kuun
Silmänsä sattui kaiwattuun.

Hän näki, nimen huudahti,
Ei sanaa wastaan soi;
Hän syliin hälle suikahti,
Ei halata se woi;
Puhkaistu rint' on riutunut,
Kaikk' ääneti ja kuihtunut.

Silmistä silloin soturin
Yks kyynel wierähti,
Hän sanan lausui yhden, min
Yön tuuli korjasi,
Hän nousi, astui askelen,
Ja kuoli neidon etehen.

Tulkitsematon sana se
Ja katse suruinen,
Sanoppa minkä wirkkoi ne
Ja poski wetinen?
Ja neidon luoksi pääsktyään
Kun kuoli hän, min miettikään?

Tunnonko rauhan tähden sen
Sanansa nimesi?
Wai sowitusta toiwoen
Wiel' anoi anteeksi?

Wai itki että lapſet maan
Waan kiuſaawat ja kiuſataan?

Wiholliskalpaa kantaen
Hän meit' on lähennyt,
Waan, weikko, anteeks antaen
Käteensä tartu nyt!
Eloa kosto tarkoittaa,
Mut hauta kaikki ſowittaa.

Otto Fieandt.

Ristiinasta oli mies,
Otto Fieandt, hänpä ties
Antaa muille käskyjänſä,
Kun ol' wanhin weljistänſä.

Sodasſ' oli, toſiaan,
Ewerstluutnanttina waan;
Armeijaan ois ſaanut tulla,
Jos ois woinut muita kuulla.

Waan hän kulki polkuaan,
Teki päänſä jälkeen waan,
Ketään totella ei tainnut,
Siis ol' erijoukon ſaanut.

Kas mink' oli muotoinen:
Päällä harmaa takkinen,
Tehty kotikankahista,
Willat kotilampahista.

Pääsſään iſän hattua
Piti nukkawierua,
Peru Lappehelta ſaatu,
Missä ukkowaari kaatu.

Talwell' oli laajaſſa
Lammasnahka-turkiſſa,
Talonpoikais-lapikkaiſſa
Joukon ceſſä ratſastaiſſa.

Ei ois urhon näköinen
Kanſan nähdä nykyiſen;
Aika toinen, toinen tunto,
Sywemmällä piili kunto.

Miekka oli ſuotta waan,
Tokko ſodaſſ' ampuikaan
Yhtäkään hän laukausta,
Siit' ei ole kertomusta.

Ruudit, raudat lyijyt, ne
Huoleks jäiwät miehille,
Ne, ne lauloi, hänpä ſoitti,
Ruoska kädeſſ' ukko woitti.

Sitä heilutti hän waan
Eestä maan ja kuninkaan,
Niinkuin tammi wankkumatta,
Leikistänſä uupumatta.

Tapella hän kyllä tais,
Huoli wiis ken woiton ſais,
Sodan waan pyys ſaada woimaan,
Siihen ruoska walmis ſoimaan.

Kiireesen ei Suomen mies
Ole luotu, sen hän ties,
Siis hän pyysi tulistuttaa
Kulkua, ei rohkeutta.

Piippu piti olla waan,
Muuten hyw' ei ollutkaan,
Kun waan sawun sai, ykskaikki
Waikka selkähänsä saiki.

Keskelläkin pauhinaa
Otti uutta tupakkaa,
Lähin mies sai wiiwähdellä,
Tulta hälle wiritellä.

Joukossaan kun sitte hän
Hi'essänsä, werisään,
Siwaltaen ruoskallansa,
Imeskellen piippuansa,

Miehensä sai rinnukseen,
Pajunetit kohdalleen,
Ryntäs joukkoon taajimpahan,
Oli niinkuin kotonahan.

Tais kuin tulkki Suomea,
Huusi niinkuin niitulla,
Milloin kiitti, laitti milloin,
Töllistää ei saatu silloin.

Hyw' ei silloin, sanotaan,
Wihollisten ollutkaan,
Silloin oli hitonlainen,
Muulloin talonpoikamainen.

Niin hän wiimein joukkoneen,
Piippunensa, takkineen,
Tapeltua raiwosasti,
Pääsi Karstulahan asti.

Toiwo joukon Suomenmaan
Miehis' oli näissä waan,
Tuhatt' toista tällä kertaa.
Wlastow hän toi kolme wertaa.

Leikki oiwa alkawi,
Fieandt piipun täyttäwi,
Ruoskaa koittaa kantapäähän,
Sitte lähtee ryntäämähän.

Tiimaa kuusitoista hän
Kesti, waan sai selkähän,
Luunsa korjata jo saiki,
Hitollepa heittää kaikki.

Silloin, niinpä tiedetään,
Enää ei hän lyönytkään,
Hatun painoi alemmaksi,
Muuttui muita lauhemmaksi.

Möttöseen näin ratsasti,
Satulaan waan tuijotti,
Piti kättä powessansa,
Muistanut ei piippuansa.

Mitä silloin miettikään,
Sit' ei tiedä yksikään,
Neuwotella yksin mahtoi,
Wäki kulki kuinka tahtoi.

Lintulahteen pääſtyään
Olkikuwon pyyſi hän,
Tahtoi unta waiwoiſtanſa,
Maiſtanut ei ruo'aſtanſa.

Näin hän päätti päiwän tän;
Aamullapa warhain hän,
Wähän unta ſaatuanſa,
Oli toinen luonnoltanſa.

Oli niinkuin ennenki,
Oweſt' ulos tirkiſti,
Yht' on jyrkkä kaswoiltanſa,
Julmiſtaapi kulmianſa.

Maiſtoi taskumatiſtaan,
Torui nuorta weikkoaan,
Joell' oli puuſtin ſuonna,
Tupakoi jo Perhon luona.

Olkoon kuinka huoliaan,
Sodaſſ' aſe tarwitaan,
Waan ei ſukkeluutta wailla
Sota Fieandtinkaan lailla.

Senpätähden lauſuwat
Miehenſä, kun kertowat
Waiwoiſtanſa taiſtelleſſa,
Pää-armeijaa muiſtelleſſa:

„Toiſin olis käynytki,
Jos ois ſaatu kenraali,
Jok' ois aikaa arwioinut,
Tappeluſſa tupakoinut."

Sandels.

Partalasſ' aamuruo'allaan
On Sandels, huoleti ſyö. —
„Sota alkawi Wirrall' uudestaan,
Heti kello kun yksi lyö. —
Teit' olen ma, pastori, käskenyt. —
Hywä olkaa, lohtapa nyt!"

„Tää päiwä luonani wiipykää,
Mä pyydän ja waadin ſen;
On teille tuttuna ſeutu tää,
Ma tietoja tarwitſen. —
Ei pelkoa! Werta ei haistetakaan! —
Margootako kaataa ſaan?"

„Tutſchkow on ſanoa käskenyt
Wälirauhan jo päättywän. —
Wai ruoka ei maistu? No, lientä nyt!
Ja ſyötyä lähtähän. —
Täsſ' ſyödä täytywi minkä ſaa, —
Madeerata ottakaa!"

Sana tuotihin taas, ſana kiireinen:
„Wälirauhaa jo rikotaan;
Bruſin palas wartijajoukkonehen,
Miten ſilta nyt purjetaan?
Kakstoista meidän on kello, mut
Yks Ryſſäin on ſoittanut."

Sandels ſe istuwi herkkuillen,
Ei tuost' ole milläänkään.
„No koitellaanko tä hanhinen?
Se oiwa on näältään. —

Dolgoruki se taasen nyt kiirehtää,
Hänen terweikseen lasi tää!"

Sanantuoja wirkkawi: „Kenraali,
Min wastuun wiedä ma saan?" —
„Ett' ewerstillä on patteri
Ja silta on kaita waan.
Hän tunnin, puolisen kestää saa. —
No pastori, wasikkaa!"

Sananſaattaja läks, kului hetkinen,
Jo taas joku ratsastaa;
Hän nuolena kiitäwi lähellen,
Ylös rappuja harpastaa.
Näkö hällä on nuoren luutnantin,
Ajutantt' on se Sandelsin.

Hän salihin onpi jo joutunut,
Hänen silmäns säihkyilee:
Kenraali, werta on tulwaillut
Ja wieläkin tulwailee.
Miehuutt' on meillä, mut enemp' ois,
Jos teitäki nähdä wois!"

Hajamielin Sandels katsahtaa:
„Oho! kuuma kuin kiukainen!
Teill' ehkä on nälkä, teit' uuwuttaa,
Paras huo'ata hetkinen!
Jano pitää muistaa ja nälkänski;
No, ryyppykö ensiksi?"

Luutnantti taas: „Kow' on taistelo,
Yli sillan rynnätään,
Etujoukko meidän horjuwi jo,
Niin mont' ei se kestäkään;

Nurin kaikki on, sekasorrossaan,
Min käskyn teiltä ma saan?"

„Niin että te käytte nyt istumaan
Ja talrikin tuotatten,
Sen saatua syötte huoleti waan,
Ja syötyä ryyppäätten,
Ja juotua jällehen syötte, — näin
On käskyni, ystäwäin!"

Sydän nuoren soturin kuohahti,
Tult' iski hän katseillaan.
„Kenraali, jos suun puhun puhtaaksi,
Niin teit' ylenkatsotaan;
Joka mies näin miettiwi: „Kenraali
Pahin meidän on pelkuri!"

Jopa putosi kahweli Sandelsin,
Hän wait' on, jo naurahtaa.
„Wai araks sanowat kenraalin,
Wai niinkö? No perhanaa! —
Bijouni, ratsuni tuokaa, hoi, —
Nyt pastori jäädä woi."

Oli taistelon pauhua, paukkinaa
Tuon Wirran äyräällä;
Sawupilwehen peitthi järwi ja maa,
Tulta säihkysi pilwestä,
Iyry ilmoisi' oli kuin ukkosen,
Maa wapasi hurmeinen.

Tuosi' seisoi Suomen joukkonen;
Se ei waaroja peljännyt,
Mut kuiskepa käy mies miehellen,
Salanurina kuuluu nyt:

„Hän on poissa, hän piilohon taasen käy,
Kenraalia wielä ei näy!"

Jopa näkywi hän, jo on wallilla.
Lipun wierehen seisahtuu;
Waka silmä on, otsakin kirkkaana,
Jalo kantawi häntä Bijou;
Siell' istuen, kiikari kädessään,
Koko seutua tarkkaa hän.

Ja kaukaa siellä hän nähdähän, —
Tuhat kaasi se ken hänet kaas, —
Ja tykkien paukkina kiihtywän
Joen takaa kuuluwi taas;
Yhä luoteja wiuhkawi ympäri pään,
Hän ei wilkuta silmääkään.

Fahlander ei wiipynyt enää, waan
Jo rienši päällikön luo;
„Kenraali, teitä jo huomataan,
Teit' tähtäilee tuli tuo!"
Ja wäkikin pauhaten huutaapi:
„Alas jo, alas kenraali!"

Ei Sandels liikkunut paikaltaan,
Hän wastasi waan: „mikä lie
Tuon kansan, onko se peloissaan?
Jos se horjuu, surma sen wie!
Saa koittaa, walmihit olkaatten,
Riwit joutuwat Ryssien."

Oli parwinen Kauppilass' seisonut,
Tuhat Ryssää torjuillen;
Se urhokkaast' oli taistellut,
Nyt kääntywi paollen;

Se jo patterillen on kerjinnyt,
Ohi siitäki karkaa nyt.

Mut Sandels wielä ei liikahda,
Hän istuwi ennallaan;
Waka silmä on, otsaki kirkkaana,
Hän loistawi ratsullaan;
Hän mitteli joukkoa Myssien,
Joka ryntäsi wallillen.

Nyt se tulewi jo, liki tulwailee,
Mut ei kuoloa pelkää hän;
Tuhat pyssyä hänt' yhä tähtäilee,
Hän ei siit' ole tietäwinään;
Hän wartoo, katsoen kelloaan
Kuin tyyn' olis rauha waan.

Jopa hetki se löi, jota wartosi hän,
Ja hän kääntyi Fahlanderihin:
„Joko walmis riwejä särkemään
Wäki on kuin ennenkin?
Pöyhkeillä Myssien annoin. No!
Alas nytpä ne syöskää jo!"

Näin lausui, siin' oli kylläksi,
Ilo kajahti ilmoihin;
Kuussataa miestä nyt ryntäysi
Alas Myssihin ylpeihin;
Riwi riwilt' alas ne wiskattiin,
Loput salmehen sorrettiin.

Nyt Sandels riens tykö joukkonsa,
Joka seisowi riemuiten;
Ja kun walkea juoksewi ratsunsa,
Weripurpuras' ylpeillen,

Ja itse hän ihastuksissaan
Iloin kiittäwi urhoitaan;

Jopa kaikki on nurina hälwennyt,
Kaikk' äreät kuiskehet,
Ei muuta kuin riemua kaikuu nyt,
Ja hartahat kiitokset,
Tuhat ääntä huutawi waan: „Hurraa
Kenraalia urhakkaa!"

Ne kaksi rakuunaa.

Stooli toinen oli, toinen
Luoti oli nimeltään;
Kumpikin ol' yhdenmoinen
Woimalt', iältään.
Molemmat ol' ylennehet
Saimaan äärellä,
Niinkuin weikot riidellehet
Kodiss' yhdessä.

Rakuunoiksi sitten tehtiin
Yhtenä he päiwänä,
Kestäwän he aina nähtiin
Waarat weljinä,
Eipä jättänehet wielä
Wanhaa riitaa pois,
Kilpailiwat sotatiellä,
Kumpi uljaamp' ois.

Miehuudesta joukossansa
Oliwat he mainitut,

Siinä heit' ei woittawanſa
Kenkään kerskannut.
Kumpikin he korpraaliksi
Kohta tehtihin,
Mutta yhtä riitaiſiksi
Jäiwät ſittenkin.

Keskenänſä heillä wielä
Kilpa kesti muinainen,
Toinen oli ſotatiellä
Toiſen wertainen,
Kummallenkin ſama rata
Kulki kunniaan,
Luoti kun ſaa kunniata,
Stoolkin mainitaan.

Jopa wihdoin wastaiſeksi
Stoolin onni kiekahtaa,
Luoti hän jää terweheksi,
Stool ſe haawan ſaa.
Maata ſairashuoneheſſa
Sai hän kiwuiſſaan,
Luoti weikon otelleſſa,
Olla jouten waan.

Monta kuuta kurjaa ſiellä
Näin kun oli wiettänyt,
Sotahan ol' urhomiellä
Taas hän rientänyt;
Mut ei ollut joukoſſanſa
Enää etewin:
Luotipa jo rinnaſſanſa
Kantoi mitalin.

Stool hän näkee ystäwänsä
Onnen uuden, mainion;
Mitä tuntee mielessänsä,
Siitä waiti on;
Sit' ei sana, silmäykset
Silloin ilmaisseet. —
Nyt ol' yhdess' ystäwykset
Päiwän retkeilleet.

Kyllikš' oli partioita
Käyty, aik' on kääntyä;
Tomu tuiskuu, kasakoita
Alkaa näkyä.
Luoti lausui: „käännä tiestä,
Muu ei autakaan;
Weikko, heit' on wiisi miestä,
Meitä kaksi waan."

Stool hän nauroi katkerasti:
„Oikein, jos sa wiiwyt nyt,
Wuotais weres, tähän asti
Wielä säästynyt.
Mene, kell' on rinnassansa
Merkki kunnian,
Liik' on hywä käymään kanssa
Heitä wastahan."

Heti, miekka kädessähän,
Rientsi kasakoita päin,
Katsonut ei ystäwähän,
Lausuttua näin;
Ett' on toinen harmissansa,
Siit' ei huolikaan.
Jäikö hän wai tuli kanssa,
Kaikk' on yhtä waan.

Seiſahtua hän ei aio,
Eteenpäin on matkanſa,
Aron pojan otſa ſai jo
Maistaa miekasta.
Parku, pauke kaikuu ſiellä,
Kostaakſenſa ryunistää
Ryssät muut, mut Stoolin wielä
Pystössä on pää.

Waan on onnellakin raja,
Woitto wäistää woittajaa,
Ratſun kanssa ratſastaja
Maahan lankeaa.
Taistelee, waikk' on ſe turhaa,
Maassa wielä mies,
Waikka neljän piikin murhaa
Uhkaawan hän ties.

Surman ſuu jo aukeaapi,
Jäljell' on waan tuokio.
Mistä apua nyt ſaapi?
Siin' on Luoti jo,
Murhaajat hän kohta ſuistaa
Irti weikostaan;
Ken nyt kaatunutta muistaa,
Taas kun taistellaan?

Neljäst' yksi kaatui, Luoti
Myöskin ſai jo haawanſa,
Wirtana kun weri wuoti,
Waipui woimanſa.
Woiton toiwoa nyt hällen
Mistäkään ei näy;
Pystössäpä Stool on jällen,
Taisteluhun käy.

Loppuun leikki leikiteltiin; —
Taru kertoo wieläkin
Illall' Luodin tulleen telttiin
Sandels kenraalin,
Rintamerkki kourassansa:
„Raha antakaa
Stoolillenkin rintahansa,
Tai mun ottakaa!"

Hurtti ukko.

Nuotioll' ei koskaan tarinoita
Hurtti wanhukselta puuttunut,
Usein kertoellen taisteloita
On hän yöhön istunut,
Sytytellen kärsäpiippuaan,
Unhottain sen, tulta saatuaan.

Kolmas Kustaa hänest' oli miesi:
„Wenään rouwaa wastaan ylpeää
Urheasti taistella hän tiesi;
Aika toinen ol kuin tää;
Kuningas ei wertaan säästänyt,
Piilossapa marskikin on nyt."

„Jospa herrat waan ois muistanunna,
Miehen kunnia min waatiwi,
Käsist' ei ois woitto liukahtunna,
Petos Kustaan surmasi;
Pahasti näin kostaa maailma,
Sääli kuningasta semmoista."

„Anjalassa puhui leppyisesti
Kapinoitsijain hän joukollen;
Korpraal' Luoti häntä salaisesti
Nykäis: „joko laukaisen?"
„Älä," wastasi hän tyynesti,
„Malta sikskun aika joutuwi."

Näinpä laski iloisella miellä
Tulen ääress' ukko juttujaan,
Punaisena poski hohti wielä,
Harmaa oli tukka waan;
Nuori hän ol' aikaan Kustawin,
Tullut nyt ol' Orawaisihin.

Yötä hongikossa synkeässä
Ennen tappelua wietettiin;
Harwa unta sai, waan Hurtti tässä
Yksin waipui nukuksiin;
Muulloin aina walppain walwomaan
Ennen muita meni makaamaan.

Hetken iltaa oli istuskellut
Hongan juuressa hän lewähtäin,
Pannen piippuansa walitellut
Sodan käywän nurinpäin;
Sanoi ruwenneensa miettimään,
Kuinka paon saisi päättymään.

Näinpä sanat sattui: „opetettu
Kylläks' on jo meitä karkaamaan,
Pohjaan päin jo ennen juoksutettu.
Sinne taaskin samotaan;
Pako kurja toiwomme on waan,
Lempo tiesi, mihin loppuukaan."

„Huomenna, kun mennään taistelohon,
Tapa uusi silloin aljetaan;
Kellä halu on, se paetkohon,
Eipä Hurtti jakſakkaan,
Hänpä häwetä jo alkaa nyt,
Ett' ei aikaa ſitten wäſynyt."

„Neuwon kekſi ukko wanhoillanſa,
Ajaa näin ei anna itſeään;
Paras pyſyä on paikallanſa,
Taakſepäin kun käsketään.
Ken ſen tempun oikein oiwaltaa,
Kaikki juokſemiſet jättää ſaa."

Kädet laski ristiin rinnallenſa
Ukko, näin kun oli lauſunut,
Hongan juureen nukkui hiljallenſa
Josſa oli istunut,
Luottain oiwaan taitohonſa waan,
Ett'ei pakeniſi milloinkaan.

Suomen joukko, taas kun joutui ilta,
Wiimeis-kerran oli taistellut,
Woima mennyt Suomen ſankarilta,
Toiwo myöskin rauennut;
Sotajoukko lähti palaamaan,
Särkynyt kuin aalto rannaltaan.

Misſä kulki, kuului haike'inta
Tuskaa, huolta, huokausta waan,
Rauhatonna riehui joka rinta,
Hurtti oli lewollaan;
Josſa riwit lähti hajallen,
Siihen wanhus waipui unehen.

Ikäänkuin ois muisto muinaisista
Kadonnut jo hänen mielestään,
Unta nukkui hän niin rauhallista,
Kuin ei wiimeis-yölläkään,
Luottain oiwaan taitohonsa waan,
Ett'ei pakenisi milloinkaan.

Kulnew.

Kun iltaa wiel' on hetkinen,
Ja huwitusta muisto suo,
Ma Kulnewista juttelen,
Lie sulle tuttu tuo.
Sep' oli oikein kansan mies,
Hän elää ja hän kuolla ties,
Mies parhain missä taisteltiin,
Tai maljaa maisteltiin.

Yöt, päiwät yhä taistella,
Sit' ilonansa piti hän,
Ja kaatumista kukkana
Waan sankar-elämän.
Mi aseheksi puuttuikaan
Ol' yhtä, kunhan kaatui waan,
Jos miekka taikka pikari,
Jos joi tai tappeli.

Hän harras myös ol' lempimään,
Nopeesti kullan walitsi,
Sodasta tuskin pääsikään,
Niin tanssit toimitti.
Yön sitten armasteltuaan,

Hän kengän riiſui kullaltaan,
Sen wiinaa täydelläniſä toi
Ja lähtömaljan joi.

Jos kaswonſ' oiſit nähnynnä!
On kuwa outo laatuaan
Monella nytkin ſeinällä,
Paljasta partaa waan;
Mut astu liki, näetpä kuin
Se parran alta hymyſuin
Ja ſilmin loistaa lempe'in,
Se Kulnew ompikin.

Mut kylläp' outo waalistui,
Kun Kulnew päälle karkaſi,
Ken hiukan hiittä kammokſui,
Se pelkäs häntäki.
Wiel' enemmän kuin piikillään
Peloitti hän jo näöllään,
Miekkaanſa katſoit mielemmin
Kuin hiukſiin mustihin.

Näin näytti hän, kun ratſuaan
Kädeſſä miekka kannusti,
Ja näinpä myöskin, ſanotaan,
Kun joskus lepäili —
Kun, lyhyt turkki päällähän,
Talosta toiſeen kulki hän,
Ja, miſſä piti parhaana,
Wiiwähti wieraana.

Mon' äiti kertoo kauhuaan,
Kun kurſaamatta Kulnew tuo
Kehdolle astui ſuorastaan
Lapſ'=armahaiſen luo,

Mut liſää: „lasta ſuuteli
Hän waan ja nauroi lempeesti,
Kuin kuwanſaki ſeinällä,
Jos astut lähemmä."

Se warma, että luonnettaan
Ol' ukko Kulnew herttainen,
Hän liioin joi, niin moititaan,
Syy oli ſydämmen:
Tään ſydämmenpä kanſſahan
Hän rauhaan wei ja ſotahan:
Hän ſuuteli ja ſurmaſi
Ain' yhtä hartaasti.

Mon' oli Ryſſäin päällyſmies,
Mi historjaſſa mainitaan,
Jost' ennen täälläkin jo ties,
Kuin ſota alkoikaan,
Kamenski, Bagration, Barclay,
Ne oli meille tutut kai;
Ei tule lasten leikki tuo,
Sen ties, kun ryntää nuo.

Waan Kulnewist' ei tiettykään
Kuin wasta ſodan ſyttyen,
Hän ſilloin tuli äkkiään
Kuin myrsky merillen,
Kuin pilwest' ukon ſalama,
Niin ankarana, outona.
Ja tunnettiin ens-lyönnistä,
Mit' oli miehiä.

Illalla leikist' uupunut
Ol' Suomen mies kuin Ryſſäkin.
Jo luullen: „kaikk' on loppunut",

Waiwuimme unihin;
Mut kultaa, hopeita kun waan
Unissa näimme parhaillaan,
Niin wahti huusi: „aseihin!"
Ja näimme Kulnewin.

Tai Rysäin teiltä kaukana
Kun kuormain kanssa kuljettiin,
Ja syöden, juoden parhainta
Juur' oikein ahmattiin,
Niin Kulnew kuokkawieraaksi
Paraasen riemuun joutuwi,
Tomua pilwi pölähtää,
Ja piikit wälkähtää.

Jos wankkaan silloin seisottiin
Ja tehtiin mikä tehtäwä,
Niin parta kyllä poltettiin
Ukolta kestissä;
Mut tuimana jos oltu ei,
Niin hän se wiinat meiltä wei,
Ja lupas lainan kuitata
Don-wirran rannoilla.

Jos oli kesää, talwea,
Yö, päiwä, tuiskut, satehet,
Ain nähtiin jokapaikassa
Kulnewin kujehet.
Ja myös kun riwit armeijain
Järjestyneet ol' wastakkain,
Niin tunnettiinpa otteistaan
Tuo poika aromaan.

Waan Suomen koko joukossa
Eip' ollut miestä yhtäkään,

Jok' ei ois Kulnew=ukkoa
Pitänyt weljenään.
Kun kaswot nuot hän huomasi,
Niin iloissansa irwisti
Tuo karhu Saimaan seutujen
Kasakka=weljellen.

Ja kokemiinsa kämmeniin
Tää myöskin katsoi ilolla,
Ja kun hän ryntäs, oli niin
Kuin maksais waiwoja.
Sitäpä nähdä kelpasi
Kuin Suomen mies ja Kulnewi,
Ne kilwan kamppaeliwat,
Ne wahwat molemmat.

Jo aikaa raukes kätensä,
Hän kaatui miekoin taistellen,
Mut loistoks' yhä nimensä
On hänen maallehen.
Ja missä häntä mainitaan,
Hän „sankariksi" sanotaan,
Oi kallis sana: „sankari!"
Kun saat sen maaltasi.

Sywiä meille haawoja
Waikk' usein löikin piikillään,
On rakas meille maineensa,
Kuin meidän oisi hän;
Ei lippu niin eik' isänmaa
Woi weljeyttä wahwistaa
Wälillä sotamiehien,
Kuin miehuus yhteinen.

Siis Kulnewille hurraamme,
Et usein mointa löytää woi;
Jos wuodattikin wertamme,
Sen sota hälle soi.
Hän oli meille wihamies,
No, senpä hänkin meistä ties,
Jos hän, kuin me, löi riemuten,
Ken siit' ois wihainen?

Wihattakohon pelkuri,
Häpeä, pilkka hälle waan;
Mut eläköhön sankari,
Jos missä tawataan,
Iloisen hurraan saakohon
Ken sodass' uljas ollut on,
Jos oli meille weikkona
Tai wihollisena!

Kuningas.

Kuningas Kustaa Adolf,
Hän nousi salissaan,
Äänettömyyden katkas
Ja loihe lausumaan.
Hänellä kuulijoita
Ol' kolme kaikkiaan,
Toll marski, kreiwi Piper,
Kaarl Lagerbring, ne waan.

Kuningas silloin wirkkoi,
Totisna lausui näin:
„Suomessa armeijamme
Käy yhä taaksepäin;

Toiwomme Klingsporista
On melkein haihtunut,
Ja Wiapori mennyt,
Se pylwäs kaatunut."

„Me ilmestystä kauan
Olemme wartoneet,
Pää-enkeli waan wiipyy,
Hänt' emme hawainneet.
Sodanpa lähemmäksi
Tulewan tiedetään;
Se meitä, kuningasta,
Panewi miettimään".

„Siis kuninkaallisesti
Olemme päättäneet,
Ja wakaa päätöstämme
Nyt täyttää tahtoneet;
Tänäänpä tuottanehet
Olemme puwun sen,
Min Leijonamme wihki
Narwalla taistellen."

„Kahdennentoista Kaarlen
Me kintaat otamme,
Sen miesnä, kuningasna
Me tehdä tahdomme,
Tään suuren urhon miekan
Wyöllemme sitoa,
Kuin hänkin hämmästyttäin
Maailmaa welttoa."

„Te. Piper, toinen kinnas
Käteeni auttakaa,
Ja Lagerbring se toisen

Samaten panna saa.
Toll, wanhuus ynnä maine
Suo teille kunnian
Wyöllemme panna kiinni
Miekkansa woittoisan."

Kuningas juhlallisna,
Kuin itse Jumala,
Kahdennentoista Kaarlen
Nyt nähtiin puwussa.
Hän ylpee puhumaanki
Ol' tällä hetkellä,
Salissa askeleilla
Waan astui pitkillä.

Kun astuntansa loppui,
Uus näky nähtihin:
Hän kintahat ja miekan
Jo antoi takaisin,
Loi toisiin katseen, joka
Ei ollut leikkiä,
Ja armostansa alkoi
Puhua jällensä:

„Nyt Lagerbring saa laittaa
Sanoman Suomehen,
Puwussa Leijonamme
Jo meidän ollehen.
Toll marski, kreiwi Piper,
Ma kutsun teidätki
Tekoni juhlallisen
Wieraiksi miehiksi!"

Tekonsa suuri tokko
Asiat Suomessa

Lie saanut muuttumahan,
Ei tiedä historja;
Waan hämmästyipä kyllä
Lähinen maailmans,
Kaarl Lagerbring, Toll marski
Ja kreiwi Piper kansſ'.

Sotamarski.

Ransſilassa riemu raikkui,
Leirisſ' oli juhlan wietto,
Woitost' oli Siikajoen
Tullut Cronſtedtille tieto.
Eri seurueissa juotiin
Isänmaalle rakkahalle,
Onnen ensi koittehelle,
Saadullen taas kunnialle.

Yhdesſäpä siellä nähtiin
Kakſi ewerstluutnanttia,
Ukot Christjernin ja Lode,
Kokeneita sankaria.
Aminoffkin wertaisena
Loisti heidän rinnallansa,
Parwi muita nuorempia
Oli heidän seurassansa.

Wapahasti niitä, näitä
Juteltihin juotaessa,
Kielen lukko auki suotiin
Seurueessa semmoisessa;
Päälliköiden heikkoutta

Ilman waaraa moitittihin,
Marskin nimi enſin kaikui,
Nimiä kun mainittihin.

Aflecht, joka retkistänſä
Rewonlahden luona lakkas,
Lauſui: „malja Klingſporille!
Tawat wanhat pois hän nakkas;
Somapa nyt oiſi nähdä,
Kuin hän päätä keikuttaapi,
Juostuanſa pitkin maata,
Seista wiimein uskaltaapi.“

Kronſtedtinpa ajutantti,
Luutnant Reiher ſiihen tieſi:
„Eipä totta, että Klingſpor
Seiſahtunut on kuin mieſi;
Adlercreutz ja Hertzen poisti
Häpeämme kunnollanſa;
Marski oli, hitto wiekköön,
Niinkuin ennen matkassanſa.“

Major Furumark hän lauſui:
„Kuninkahan syy on täſſä;
Mikſi hänen armostanſa
Leikkiin pääs tää pata-äſſä?“
Ladau wirkkoi: „ſä et kelpaa
Arwostamaan marskin työtä,
Sydän ſull' on, hällä watſa,
Sä woit kuolla, hän waan syödä.“

Ehrnroth ſanoi: „muiſtelkaamme
Miſſä loiſti aikanahan;
Makaſiinisſa ei ſyty
Halu harras kunniahan.

Klingſpor teki urhotöitään,
Koska tarwittiin waan ſuita,
Ihmekö, jos rakastaapi
Wateja, ei tappeluita."

Tigerſtedt, tuo Suomen poika,
Jolle käi kuin Aflechtille,
Kiristellen hampaitanſa
Harmin lauſui kumppalille:
„Totta on, hän wieras onpi,
Kaswanut ei laakſoisſamme,
Hän ei taida meidän kieltä,
Eikä tunne tapojamme;"

„Mutta maamme on hän nähnyt,
Nähnyt on ſen ſaaret, luodot,
Niinkuin mekin waaroiltamme
Tuhanſien järwein muodot,
Sydämettä, Jumalatta
On ſe, jok' ei hartahasti
Innostuiſi puoltamahan
Tätä maata kuoloon asti!"

Christjernin loi ſilmät Lodeen:
„Nuoriapa kuule, weikka,
Klingſpor on taas heillä ſuuſſa,
Sepä onkin wanha ſeikka.
Olemme tok' onnelliſet,
Werihinkin kaatuisſamme,
Sepä toinen onpi onni,
Kuin on marski raukallamme."

Wanha Lode, jäykkä herra,
Oli hiljaa istununna;
Nyt nous ukko ſeiſaallenſa,

Kaswoiltansa punastunna,
Lasin täyden joi hän pohjaan,
Wihoin pöydälle sen laukas,
Hatun pisti kainaloonsa,
Harmissahan suunsa aukas:

„Pois mä joukostanne lähden,
Pitäkäätte riemuanne,
Klingsporista saapi kuulla
Moitett' aina seurassanne.
Sotamarski, sotamarski,
Muut' ei ole haastamista;
Häpeä kun urhot kehtaa
Haastellakaan tuommoisista."

Döbeln Juuttaalla.

Prowasti lausui: „warman kadotuksen
Tuo Döbeln uskoton saa kuoltuaan.
Ma tulen, neuwon, sanat lohdutuksen
Tuon hälle, hänpä, hetken kuultuaan,
Jo nousee wuotehella ryntäillensä:
„Pois aja pappi!" huutaa rengillensä,
„Ja laita ettei suunsa täällä soi!"
Näin käykö haastaa kuolemaisillansa?
Waan itse wastatkoon hän onnestansa,
Mä tein, mink' ihminen ja pappi woi."

Näin herkkupöydässänsä haastelewi
Prowasti herra, jalo loistossaan,
Hän lausuu näin ja siihen huokaisewi,
Ja syö, ja leikkaa wielä paististaan.

Waan wuoteellaan on Döbeln tuskissansa,
Ja tauti hehkuu hänen kaswoillansa,
Raskaana nousee rinta lewoton.
Wäkensä oli Pohjaan kiirehtänyt,
Ei wuorokauteen kahteen lewähtänyt,
Hän itse Joensuuhun tullut on.

Hän tunsi polttawaista tulta suonen,
Mut polttawampaa wielä mielessään,
Ja tuska tuimempi kuin tuska Tuonen
Selwästi nähtiin hänen silmissään.
Hän hetkiä ol' lukemahan tarkka,
Hän kuulteli ja wartoi, silmä arka
Useesti kääntyi porstuahan päin.
Ow' aukeni, ja siitä wakawainen
Kenraalin luokse astui nuorukainen;
Ja Döbeln lausui wieraallensa näin:

„Turhuutta paljon, tohtor', uskotahan,
Mä wapaa-uskoinen jos joku lien;
Mut lääketaitoon sai mun luottamahan
Rikottu otsan', ystäwäin Bjerkén.
Siis olen noudattanut tahtoanne,
Kuin lapsi maannut, niellyt rohtojanne
Ja niitä pöydälläni kärsinyt.
Te tiedettänne seuraatten, mun nähden,
Waan päiwiä jos maata saan sentähden,
Kuin mies sen säännöt rikkokaatte nyt!"

„Niin tahton' on, mun täytyy taudin alta
Nyt päästä, nousta waikka haudastain.
Haa, kuulettenko jyskeen Juuttahalta?
Se päättää onnen Suomen sotijain.
Siell' estetyksi tulla joka hetki
Woi Adlercreutzin palauksen retki,

Kuin käy sun sitten, wäki urhoinen?
Ei, tohtor', ystäwäni, keino keksi,
Nyt kuinka pääsen sinne — huomiseksi
Waikk' kiwun saisin kymmenkertaisen!"

Sen kuuli lääkär' ensin huolellisna,
Waan silmissä jo loiste huomataan;
Kätensä laski pöytään rauhallisna,
Ja pyyhkäs siitä kaikki kerrassaan.
„Nyt, kenraali, ei estett' ole näistä." —
Kirkkaampi rusko loisti poskipäistä
Nyt Döbelnin, kun jaloin horjuwin
Hän nuosi: „kiitos, weikko, suuta sitte!
Te selwemmin kuin muut mun ymmärsitte;
Mies oletten, niin olen itsekin."

Jo waiken' ääni tykkein suuttahalla,
Sielt' ensi wiljan koulon halla wei,
Ja Suomen joukko, aiwan sortumalla,
Ol' altis kuoloon, mutta woittoon ei;
Se rynnäkön löi äsken puoleltansa,
Waan Kosatschowski jälleen joukkoansa
Jo järjesteli, kaikki murtaakseen.
Äänettömyys nyt oli synkkä, aiwan
Kuin koska ukkoispilwi, joka taiwaan
Laelta läksi, uhkaa uudelleen.

Riwimme harwat, jäännös muinaisista
Ajoista woiton, ken sais kokohon?
On miehuutta, on mieltä urhollista,
Waan järjestäjä itse poissa on.
Hän, waaroissamme kirkkain toiwon tähti,
Mies, jonka johdoss' urhot Porin lähti
Satahan werileikkiin ihanaan,
Ei näkis miestensä nyt kaatumista,

Wakaata kuolemahan astumista,
Ei hän, mut sattumus heit' ohjais waan.

Ei unhoteta, seisoithan sa siellä,
Jok' ennenkin weit waaraan joukkoas,
Sä, josta maamme riemuitsee nyt wielä,
Waikk' itki onneais, Eek urhokas!
Tapella taisit kyllä urhosasti,
Kuin ystäwäsi muutkin, kuoloon asti,
Waan johdattaa tais sairas yksinään.
Sä seisoit äänettä, mut walmis muuten,
Grönhagen mietti, kylmä oli Kothen,
Schantz ärjyi, Konow noitui miehiään.

Wait, kuule! kummulla nyt hurratahan.
Mies ratsastawan nähdään. Ken se on?
Se wast' on ääntä! Mistä riemuitahan,
Kun miehistä käy hurra ponneton?
Se täyttää wuoret, wainiot ja loukot,
Se paisuu, kaswaa, nielee sotajoukot,
Ja wyörykkeenä wierii laaksohon.
Haa, hän se tänne rientää ratsullansa,
Mies pienokainen, wanne otsallansa,
Se jalo, uljas, armas kenraal' on.

Waan hiljaa! kuule kuinka joukollensa
Hän äsken hajonneelle huutaa nyt;
Hän ratsastaa sen luo, ja paikallensa
Riwiinsä joka mies on rientänyt.
Tiheessä miestä wälkkyy asehissa,
Ja joukko musta ryhyhwaattehissa,
Taas järjestyksessään on hirmuinen;
Ei enää kuolla aio se, ei koittaa
Taistella waan, se aikoo nyt jo woittaa,
Uus henki innostuttanut on sen.

Wahwistuneita riwejänsä pitkin
Nyt rauhallisna Döbeln ratsasti,
Jokaisen parwen, kaikki soturitkin
Hän huomasi ja heitä katsasti.
Sen Suomen mies ja Ruotsin taisi nähdä,
Ett' aikoi jotakin hän suurta tehdä,
Hän miettiwämp' ei ollut milloinkaan;
Mut lauhemp' oli myöskin entistänsä,
Ja myhäeli jonkun nähdessänsä
Iylseitä, arpipäitä tuttujaan.

Sull' oli, Kothen, joukossais sen-moinen,
Standaar, korpraali numro seitsemäs;
Jalassa toisess' saapas-ruoju, toinen
Ol' aiwan kengättä ja werikäs.
Luo tultuansa Döbeln seisahtawi,
Hän tuimin silmin ukkoon katsahtawi,
Käs otsallaan, hän ensin onpi wait.
„Olithan", lausui wiimein suuttumalla,
„Sä Kauhajoella ja Lapualla,
Tämänkö palkan woitostamme sait?"

„Kenraali", näinpä lausui wastaan ukko,
„Täss' antamanne pyssy wielä on,
Sen piippu wiel' on eheä ja lukko
Lyö tulta, siinä kyllikj' olkohon.
Ei waatteistani mua soimattane,
Kun pukua ei miehekj' arwattane,
Semmoinen werho juur' on muillakin.
On kengässä tai ei, mit' onkaan tuosta,
Wain laittakaatte, ettei täydy juosta,
Niin jalka seisoo saappahattakin."

Ja äänetönnä Döbeln hattuansa
Kohotti kunniaksi wanhuksen.

Luo Brakelin nyt rienſi ratſullanſa;
Larm rumpalin hän ſiellä löyſi, ſen
Hän tunſi Kustaan ſotaretkist' asti;
Käs ukolla nyt liikkui kankeasti,
Hän tuskin wirwelin ſai rummustaan;
Hän paraatissa harwoin nähtiin myötä,
Siell' aina, missä tehtiin werityötä,
Näin kenraal' loihe hälle lauſumaan:

„Jo etkö, weikko, ole kyllästynyt,
Tääll' eikö löydy miestä nuorempaa?
Täss' olet kaiken päiwää köykistynyt,
Et liikkumaan nyt palikoitas saa!"
Puhetta kuuli ukko mieliharmin:
„Ei poikain kanssa kilpailla käy Larmin,
Ja pärrytys on hälle raskas työ;
Waan kaks on hällä kättä wahwaa, jäykkää.
Kun huudatten kuin Armfelt: päälle käykää!
Larm harwaiſeen, mut hartahasti lyö."

Hymyili ſankar Lapuan, löi kättä
Uroolle aikuiſelle Armfeltin.
Joelle rienſi ſitte wiipymättä
Luo wapaajoukon Gyllenbögelin.
Siell' äsken maalta tuodun nuorukaiſen
Hän näki, ja ſen muodon waaleaiſen,
Ja ratſultanſa huuſi ärjähtäin:
„Ken olet moukka? onko ſulla ſelko,
Kuin miehen kuolla käy, wai lienee pelko
Sun kaswos, kurja, kalwistanut näin?"

Mies nuori astui kenraalinſa luokſi,
Awaſi nutun wanhan, harmajan,
Powesta paistoi haawa, josta juokſi
Werenſä wirtaellen hiekkahan.

„Tuon äsken sain, kun tappelussa häärin.
Kenties se wuoti werta ylinmäärin,
Ja kaswon' ehkä kalwistutti näin.
Ma olin kaatunut, nyt koittaa soisin,
Kanss' urhoin ehkä wielä käydä woisin,
Mä toinnuin taasen, teidät nähtyäin."

Nyt Döbelnillä kyynel kirkas loisti:
„Siis taisteluhun, wäki werraton!
Se, minkä näin, kaikk' arwelukset poisti,
Tää Döbelnin, tää woiton päiwä on!
Wiljamme, ajutantt', on kypsynynnä,
Mä'iltä, mailta käskekää kaikk' ynnä
Yht' aikaa niittohon nyt joutumaan.
Tääll' ei, waan tuolla miekkaa saamme koittaa:
Uroilla näillä woi maailman woittaa,
En Rysssää warro nyt, käyn päälle waan!"

Ja pitkin linjaa kohta riemu raikkuu:
„Nyt, poi'at woittoon taikka kuolemaan!"
Standaarin ääni ukkosena kaikkuu,
Larm miehen lailla lyöpi rumpuaan,
Ja nuorukainen, haawoitetuin rinnoin,
Weristä kenttää astuu sankar'=innoin,
Heit' etupäässsä Döbeln woittoon wie!
Ja ennenkuin loi maahan warjons ilta,
On karkoitettu Rysssä kankahilta,
Ja au'aistuna Adlercreutzin tie.

Ja seudust' oliwat jo joukot poissa,
Miss' ensin kohtasiwat toisiaan;
Kedolla, jok' ol' äsken salamoissa,
Mies illan suussa seisoi yksin waan.
Ja köytettyä ratsun wierehensä,
Hän kaatuneitten keskell' itsekseensä

Nyt seisoi werikentäll' aatteissaan.
Kun tuuli kaukaa woittohuudot tuopi,
Wakaasti silmät taiwaasen hän luopi,
Tää lause kuuluu hänen huuliltaan:

„Työ tehty on, ma pääsin woittajaksi.
Työ toinen jäi. Mun uskoin mainitaan
Wapaaksi. Sep' on mulle kunniaksi,
Wapaana synnyinkin mä maailmaan.
Waan kunne kulloin aatokseni lähti,
Sä olit määrä matkansa ja tähti,
Sä, tahdollais jok' ohjaat elämää!
Sun puolehes luon silmäni nyt tässä,
Miss' silmä kuolon waan on näkemässä,
Sua kiittää saan täss' ilman näkijää."

„Sä synnyinmaani jälleen annoit mulle,
Kun yöhön waipui toiwon' uupuen,
Sä kaikki tiedät, tutki, woinko Sulle
Mä arwon antaa lahjasta wai en!
Maass' orja Herrans edessä saa maata,
Mä kumarrella, kerjätä en saata
Toiwossa palkan taikka suosion.
Iloisna tahdon etehesi tulla,
Wapaalla miellä, päällä nostetulla,
Se miehen suoraa rukousta on."

„Sä woittoon soit mun sotajoukot wiedä,
Mun, joka waiwoistani wapisen;
Ruumiini sairas ponnistust' ei siedä,
Mit' oisin saanut yksin toimehen?
Nyt miehill' äsken suljetuill' on woitto,
Ja Suomellemme wapauden koitto
On wiritetty toimestani mun:
Waan woiton, woiman annoit Sinä yksin,

Jumala, weikko, millä nimityksin
Sua maininnenkin, kunnia on Sun."

Näin lausui mies, ja lähti ratsullansa,
Kun tehty oli toinenkin jo työ;
Ja kuolon pellon peitti warjollansa
Ja kasti kyyneleillä kolkko yö.
Mik' onni sulle, synnyinmaa, lie luotu,
Joko waiko huoli sulle suotu,
Salattu tulewiin on aikoihin.
Waan kuinka riemuinnet tai surret silloin,
Niin kauniimpaa et päiwää muista milloin,
Kuin päiwää tätä, päiwää Döbelnin.

Sotilaspoika.

Mun isän' oli sotilas, mies kaikkein kaunihin,
Wiistoista wuotisena hän läks' sotariwihin.
Halunsa hehkui kunniaan,
Iloisna kesti ainiaan
Hän kylmää, nälkää, haawojaan,
Mun isän' armahin.

Lapsi' olin, kun hän läksi pois, kun sotatorwet soi,
Waan käyntiänsä uljasta en unhoittaa ma woi;
Näen aina hatun sulkineen
Ja muodon ahawoittuneen,
Näen aina mustan pimenteen,
Min kulmakarwat loi.

Koht' armeija kun etelään taas kääntyi marssimaan,
Sain kuulla kuink' ol' urhoinen hän aina sotimaan.
Hän ristin sai, he kertoi näin,
Toisenkin pian jälkeenpäin;
Ah, ajattelin mielessäin,
Jos olisin seurassaan!

Jäät talwen suli, iloineen näin kewään joutuwan,
Niin kuulin isän kaatuneen kentälle kunnian.
Ma oudoin mielin aattelin,
Ma huolehdin ja iloitsin.
Äit' itki päiwän, toisenkin,
Niin waipui hautahan.

Lapuan kentäll' iſäni kuol' liki lippuaan,
Sen ainoon kerran waaleni ſodaſſa, kerrotaan!
Utilla, eestä Kustawin,
Mun ukkon' uupui werihin;
Ja ſortuipa ſen iſäkin
Lappeella kuolemaan.

Näin heidän käwi, kaikki ſai he wertaan wuodattaa;
Mut' elo tää ol' ihanaa, tää kuolo kunniaa!
Horjailla wanhana en ſois,
Mut nuorna, lämminnä jos wois
Maan eestä kuolla, kas ſe ois
Jaloa, ihanaa!

Ma köyhä olen orpo nyt, ſyön leipää wierahan,
Ma turwan, kodin kadotin kanſſ' iſä wainajan;
Waan walittaa en huolikaan,
Kun kaswaa korkeemmakſi ſaan,
Ma poika kelpo ſotilaan
En joudu hukkahan.

Kun wiiſitoista wuotta waan ma kerran täyttää ſaan,
Käyn ſamaan ſotaan minäkin, ja nälkään, kuolemaan.
Miſſ' ankarimmin ſota ſoi
Ja taajaan tulta ſalamoi,
En ſinne käymätt' olla woi,
Tiet' iſäin astumaan.

Porilaisten marſſi.

Poi'at kanſan urhokkaan,
Mi Puolan, Lützenin ja Narwan tanterilla werta wuoti,
Wiel' on Suomi woimiſſaan,

Woi wihollisen hurmehella peittää maan.
Pois, pois, toimet rauhaisat!
Jo tulta tuiskii, myrsky käy, jo wiuhkaa kanuunasta luoti.
Eespäin, miehet uljahat!
Meit' urhoollisten isäin henget seuraawat.
Kas kunnian
Kuin tähti meille hohtaa!
Tuttawahan
On werityö, mi kohtaa.
Eespäin kaikki rientäkää!
Wapautemme ikiwanha tie on tää.
Woittoisa lippu meitä johtaa,
Muinahis-aikain taisteluista ryhyinen.
Eespäin, sä jalo waate werinen!
Wiel' liehuu jäännös Suomen wärein entisten.

Suomi, maamme kotoinen,
Et weren wuotamatta joudu koskaan wihollisen alle,
Eikä ijäss' ikien
Tää kansa wäisty, wapauttaan hyljäten.
Kuolla woipi urho waan,
Ei waaraa wältä, pakene, ei antau hän sortajalle.
Kuolo, onni sotilaan,
Osamme olkoon, taistella kun saimme waan.
Siis miekkahan
Ja wastaan wainojaamme!
Tie kuoleman
Wie kohden kunniaamme.
Wiipymättä ryntäkää!
Nyt meidän aik' on, kallis elon aik' on tää!
Suojelematt' ei jäänyt maamme,
Harwennut todistaa sen joukko urhokas.
Eespäin käy jalo lippu uskaljas!
Täss' suomalaiset on sun henkiwartijas.

Wänrikin Markkinamuisto.

„Ystäwäni, miehet, naiset, kenpä teistä kuultelee
Kuinka wanha krenatööri lauluansa laulelee?"
Näin se laulu alkoi, poika, sanat wiel' on muistossain,
Kaupungissa käydessäni torilla sen kuulla sain.

Oli markkinat ja täynnä kadut kansaa, kalua,
Mull' ei kotsomahan ollut eikä ostoon halua.
Ilman aikojani astuin, jouduinpa näin kulmahan,
Missä wäen tungoksessa waunut nähtiin seisowan.

Kenties seisattui ne suotta, kenties tähden tungoksen;
Käsis' ohjat istui kuski, lakeija huus kansallen.
Waunuissapa istui herra, mukawasti nojallaan,
Sopul-kaulus turkki yllään, tähtiriwi rinnassaan.

Katsoin häntä, katsoin. Muisto heräs päiwäin menneitten.
Tiesin kaswot nähneheni — milloin? missä? tiennyt en.
Niin — hän seisoi Lapualla, Salmell' urhoin joukossa,
Kapteenipa oli silloin, kenraali nyt korkea.

Muuttunut hän oli paljon, eikä ijältänsä waan,
Mut sen korskan näön kautta, saanut jonk' ol' arwostaan.
Sekö ylpeyttä? Ehk'ei! Kaikki, käytös, muotonsa
Oli wakawaista, waikka jäykkää, kylmää, isoista.

Iloll' aina towereita sodast' olen kohdannut,
Mutta tätä katsellessa sydämen' ei sulannut.
Loista, pöyhkeile, ma mietin; ennen yhdess' oltihin,
Silloin werissäsi olit koristettu paremmin.

Nytpä laulu kaikui, sanat, jotka kerroin, tärähti,
Wäen hälinässä ääni kimakasti wärähti:

„Ystäwäni, miehet, naiset, kenpä teistä kuultelee
Kuinka wanha krenatööri lauluansa laulelee?"

Minä olin yksi niitä, yksi hänen sorttiaan,
Ja ma ylpeästi käännyin selin herraan korkeaan,
Astuin askeletta pari kautta wäen tungoksen,
Saawuin sotamiehen luoksi, missä istui laulaen.

Paljainpäin, waan korkeana istui portahilla hän,
Piti hattukuluansa wasemmassa kädessään;
Tämä käsi taisi wielä ottaa suodun antimen,
Käsi toinen oli poissa, sota saaliiks jo wei sen.

Ja hän lauloi rahwahalle, kutka kuulla tahtoiwat;
Laulu huono, maksu halpa, niinpä myöskin kuulijat.
Lähimpänä portahia seisomassa nähtihin
Pari poikaa ryysyisänsä, tutentti ja minäkin.

Mutta muistoja hän lauloi loistopäiwäin menneitten,
Sankareista, urhotöistä aikain unhotettujen,
Suomen wiime sotaa lauloi, sotaa maamme armahan,
Surun, woiton päiwiämme, kulta-aikaa kunnian.

Lauloi: kertaa kuusineljätt' olen tulessʼ seisonut,
Nälät, kylmät kärsinynnä, yöt ja päiwät walwonut;
Miespä sotarinnassʼ olin, waikka nyt jo arwoton;
Käsʼ on toinen Uumajalla, tässä toinen woimaton.

Onko ykskään nuoremmista, joka kanssa olikaan,
Koska kuului: miekkaan, miehet, rikottu on rauha maan.
Silloin paloi miesten mielet, toista olikin kuin nyt,
Silloin paloi tääkin sydän, kohta jääksi kylmennyt.

Hämeenlinna! kuutamolla kuinka ensikerran näin
Hattelmaan sun harjanteelta, ei woi mennä mielestäin.

Oli myöhää, ilta kylmä, matkast' olin wäsynyt,
Mutta lepoa tai suojaa min' en muistanutkaan nyt.

Ei, sun kedoilles ja jäilles paloi mielein hehkuwa,
Siell' ol' enempi kuin suoja, enemp' yönkin lepoa,
Siellä Suomen sotajoukko, nuori, uljas, urhoinen.
Meihin silloin Suomi katsoi, ja me kaikki Suomehen.

Kunniata ukko Klercker ijät kaikki saakohon!
Wanhus, waiwat nähnyt, wielä näytti mieltä urohon.
Niin, mä muistan päänsä harmaan, kun hän ympär' ratsasti,
Ja kuin isä sulosilmin poikiansa katsasti.

Wihollisen wertaisena, pojin kuusin tuhansin,
Riemulla ja kunnialla wiel' ois käynyt leikkihin.
Pelkoo, epäilyst' ei ollut; kaikki halus ryntäämään,
Toinen toisehensa luotti, häneen me ja meihin hän.

Silloin saapui Klingspor, marski, ylpeä kuin kuningas,
Kaks' ol' leukaa, yksi silmä, sydäntä waan puolikas.
Silloin saapui Klingspor, otti arwollansa komennon,
Antoi käskyjä kuin Klercker, mutta käski pakohon.

Tähtiyö, min walwoin wietää Hämeenlinnan jäillä sain,
Monen wuoden wiertyäkin loistat wielä muistossain,
Waikka miehuus turhaks siellä, toiwo tyhjäks tehtihin,
Waikka unelmaks jäi woitto tähden kurjan pelkurin.

Milloin saa hän tuomionsa, milloin töistään wastata,
Siitä että taappäin kulki, kun woi eespäin astua,
Siitä että mainettamme käskyns' owat tahranneet,
Ettei weri wuotaa saanut, ainoasti kyyneleet.

Horjuimmeko Siikajoella, kun sai koittaa wiimeinkin?
Jalkoihinko Rewolahdell' luotettiin wai käsihin?

Adlercreutz ſen wirkkaa woiſi, Cronſtedt myös ja moni muu,
Mut ne ſankarit on ſiellä, miſſ' on ſanatonna ſuu.

Nimet jalot lauſuin, heille kiitosta ja kunniaa!
Monta heidän wertaistanſa powehenſa peitti maa.
Döbeln lepää, Duncker lepää, kyſy heidän aikojaan,
Niistä tietää, niinkuin täſſä, halpa ſotawanhus waan.

Miks' en kaatua ma ſaanut kanſſa urhoin ſatojen,
Koska raikkui juhlariemu Suomen poikain miehuisten,
Kosk' ol' onni meille lempein, kirkkain loisto kunnian,
Kentill' Alawuden, Salmen, Siikajoen, Lapuan.

Pakko ſitten ei ois ollut paeta taas Pohjahan,
Eikä nähdä woittoriemun epätoiwoks muuttuwan;
Tuhanſia weljiäni ſuremaan en jäänyt ois,
Mi jäi jäille Tornion tai Kainuull' annettihin pois.

Raskas ero Suomenmaasta, kowa palkka waiwojen!
Meitä tuli pieni parwi Länſipohjan rannoillen;
Uskollisna kaſtin wielä Ruotſin hiekkaa werelläin,
Nytpä torilla ma laulan, leipäpalaa pyydän näin.

Herra maata warjelkohon! ſitten muu kaikk' yhtä on,
Sotamiehen henki, onni aina altis olkohon.
Herra maata warjelkohon! Se on ſumma wirreſtäin,
Sanat muut jos waihteleekin, loppu aina kuuluu näin.

Ja nyt nouſi ukko, läkſi palkkiotaan keräämään,
Jotkut antoi äyrin hälle, uſeimmat ei ſitäkään;
Niin hän tuli waunuillenkin, kääntyi herraan korkeaan,
Sywään kumartuen piſti eſiin hattu-kuluaan.

Mutta ristirinta herra, kultakaulus kenraali
Tuosta kiiwaſtui ja hatun ojennetun tempaſi.

Katsoi ukkoon, katsoi kansaan, — samassapa wierikin
Pitkin toria jo kaikki aarteet wanhan soturin.

Äänetönnä seisoi ukko, lausuessa kenraalin:
„Laulus kuulin, niinkuin sinä maamme eestä taistelin.
Että wielä wanhoillani säilyttää woin muiston sen,
Paljo enemmän kuin sinä, näetsä, siitä ylpeilen.

Tosin werileikissʼ onni toiwot usein kumoon kaas,
Tosin woitot meiltä pian muuttui tappioiksi taas;
Waan ei sentään kumarrella meidän huoli nöyrästi,
Päässä, näet sä, mullʼ on hattu, pidä omaas päässäsi."

Koko kaswot kirkasti nyt loiste hänen silmistään,
Päähän soturin hän lujaan painoi hatun kädellään,
Sitten lausui — ilo wielä leimuaa mun rinnassain,
Muotonsa kun muistan, äänen, sanat, jotka kuulla sain.

„Tasan ei käy onnen lahjat, niinpä Luojan sääntö on;
Rikas, korkea ma olen, sinä köyhä, arwoton.
Yhteinenpʼ on parhain aarre: wilpitön uskollisuus,
Kunto werin wahwistettu, omantunnon rauhaisuus.

Siksi kumppanukset ollaan, siis käy tähän istumaan,
Kallein aarre meillʼ on yksi, halwemmat siis jaetaan.
Mullʼ on kultaa, jos sä tahdot, leipää, suojaa sinullen,
Wiihdy luonain wanhoillasi, säästä laulus minullen."

Ja nyt wanha krenatööri nousi herran wierehen;
Kansa, suoden kunniata, antoi tietä waunuillen.
Minä kuulin kuin ne kulki torin poikki kulkuaan,
Mutta näön multa peitti kyynelkaste sumullaan.

Lotta Swärd.

Yhä wieläkin Lotta Swärdistä
Puhe tulewi toisinaan,
Kun iltawalkian ääressä
Sotaweljen tawata saan.

Jos kuinkin synkkä ois mieli sen,
Heti silmät ne kirkastuu,
Ja hienoon hymyhyn wetäiksen
Tuo harmaja wiiksisuu.

Usein woiton werisen kentältä,
Mies' sodan pauhina soi,
Hän tul' uupuneena ja ryhyppynsä
Lotan telttasen alla joi.

Siis laskewi leikkiä mieluusti
Hän, eukkoa muistellen;
Waan suuttuu, jos ei sun naurusi
Ole wilpitön, iloinen.

Niin, helmi oli se eukkonen,
Ja helmipä kalliskin,
Jos sieti hän naurua pikkuisen,
Tok' arwoa runsaammin.

Ja oliko nuori ja kaunis hän?
Hän kukki jo parhaillaan,
Kun Kolmas Kustawi päässähän
Piti kruunua Ruotsinmaan.

Kun tää läks Suomehen sotimaan,
Oli Lotta jo morsian.

Swärd, sulho, seurasi lippuaan,
Wei Lottasen kansahan.

Ken silloin poskea hempeempää
Kuin Lotan mainita ties?
Kun katsoi sen silmien wälkkynää,
Moni sokeni uljas mies.

Mut ei kewät, ei kukkaset kestäkään,
Pian Lottakin lakastui;
Erin kolmin, wähä jok' erälään,
Sen kauneus surkastui.

Ens talwen pakkanen osan wei,
Tuo aikainen, loppumaton.
Ens kesänpä saaliiks toinen jäi;
Sen päiwä paahtanut on.

Ja kolmas, mi wieläkin ollut ois,
Siit' ei paljo hän huolinut,
Se kyynelwirtahan hukkui pois,
Kun Swärd oli kaatunut.

Kun syttyi sota nyt riehumaan,
Ja hän taas tuli meidän luo,
Jopa tuskin muisti hän kauneuttaan,
Niin kauan pois' oli tuo.

Mut kaunis soturin silmissä
Oli wielä hän tawallaan,
Wiel' yhä, kuin nuorena, hempeenä,
Hänt' ylistettihin waan,

Waikk' olikin ryppyjä kerjinnyt
Hymykuoppihin siirtymään,

Ja kaswot kaikk' oli mustat nyt,
Ei silmä se yksistään.

Sodan onnea seurata mutkaisaa
Oli mielehen emännän,
Ja joukkoa suosi hän harmajaa;
Rakas siis oli meillen hän.

Ja Swärdin kumppalit, ystäwät,
Ne muisti hän parhaiten,
Hän lasit heille soi täysimmät;
Kas siitä sai mainehen.

Näin seuras hän sotamiehiänsʼ
Ain' uljahall' innollaan,
Ja kun pyssyt paukkui ja luodit lens,
Ei kaukana Lottakaan.

Sill' uljuus poikien kilttien,
Lotan ilona ain' oli se;
Hän sanoi kun sattui melskeesen:
„Wai kauempanako he?"

Ja niin piti seisoa telttasen
„Ett' antaa tilkkasen tais,
Jos melskehen kesken nääntyisi ken,
Tai haawakin waiwuttais."

Ja jos teltan helmoja harmaita
Sä katselit tarkemmin,
Näkyi käyneen luoteja wieraana,
Sitäp' eukko se kerskailikin.

Kerronpa wielä, jos sallit sä,
Teon yhden, min wiimein näin.

Käwi Orawaiſien kentiltä
Taas marſſi jo pohjaanpäin.

Kanſſ' oli Lotta, hän tallelleen
Töin tuskin tawarat ſai,
Telttanſa, kärryn lekkerineen
Ja ontuwan hiiron kai.

Me lewähdimme. Hän puuhas taas
Nyt tapahan tunnettuun;
Mut poiſſ' oli teltta, hän ryyppyjä kaas
All' okſien honkapuun.

Hän ſuri, jos hymytä koittikin,
Suri murhett' urohien,
Hän hymys, mut poskihin ruskeihin
Wuos kyynelet wiereillen.

Kas ſilloin läheni eukon luo
Nuor' öykkäri, ratſumies,
Ylpeesti wiskaſi ſilmät tuo
Ja pöyhistellä hän ties.

„Ei hätää!" huuſi hän, „kallistetaan!
Tää poika ſe maksaa woi!
Koht' ystäwiä ma tällä ſaan!
Hei! kuule kuin hopea ſoi!"

Mut Lotta ſe tiuskaſi tuliſſaan:
„Jopa tunnen ſun wiimistäin!
Olit pantu äitiäs ſuojaamaan,
Waan miſſä ſun tänään näin?"

„Mun luonani, haawoja winkuillen,
Ja heikkona, istuit ſie;

Jop' on waalea poski nyt punainen!
Ja misſäpä haawas lie?"

„Älä wäitä: jo kuollut on äitini,
En häntä mä ſuojele nyt;
Tää maa, ſe wanha on äitiſi,
Ja ſen olet pettänyt."

„Waikk' kontti ſe kultia täys ſull' ois,
Waikk' ois kaikk' aartehet maan,
Maan pettäjälle, ſen wannon, en ſois
Mä yhtähän tilkkaakaan!"

Käs puuskasſanſa hän ſeiſoi waan,
Tapa eukon ain' oli tuo,
Ei rikas öykkäri tohtinutkaan
Nyt enää pyrkiä luo.

Mut tuollapa ſoturin uupunehen
Tiepuolell' istuwan näin:
Lotan ſilmä, kuin lempe'in tähtönen,
Yhä wilkkuili ſinnepäin.

Mies istui aſehen nojalla,
Puku werinen päällähän;
Se näkyi: hän ſeuraſi waiwalla
Kanſſ' armeijan rientelewän.

Ja, kuin äiti lapſehen, häneen taas
Yhä Lotta loi katſeitaan,
Kuin joka ryhyhn, min muillen kaas
Ois aikonut hällen waan.

Mut kuin ſywemmäs yhä waipuwi waan
Suru-unien helmahan tuo,

Ei Lotta mieltähän maltakaan,
Hän kutſuwi poikaa luo.

„Tule“, eukon ääni ſe wärähti,
„Wiel' löytyä tilkkanen wois.
Juo, poikani, liewitä huoltaſi;
Sitä tarwe nyt kaikkeln ois!“

„Wain kainostelet? No tieshän ſen
Ettei laukkuſi kultaa täys,
Sun kotis on matala mökkinen,
Ja ken täältä kultia löys?“

„Mut et werityöſſ' ole kainoinen,
Sen Lapualla ma näin;
Ja ken ryntäſi Ruonan ſillallen
Muit' ennen, mun ystäwäin?“

„Älä huoli millä ſä makſaiſit,
Mä huolekſen' otan tuon;
Sä ryhyhyn Lapuall' anſaitſit,
Ruonasta kakſikin ſuon.“

„Ja jos Swärdini lempeä, urhokas
Wiel' eläis ja nähnyt ois
Kuin, waikka jo wuos weri haawastas,
Et ſodast' erinnyt pois“,

„Hän pitäiſi ſua nyt luonahan
Kuin lastahan rakkaimpaa;
Ja ſen wannon, yl' awaran maailman
Ei ois paria jalompaa!“

Hän laſin kaas täpötäydelleen,
Ja melkeinpä kukkuraks,

Nuor' urho ſaanut ois ryhpyhſeen
Myös kyynelhelmeä kaks.

Jo on aikaa ſiitä kun eukon näin,
Mut en häntä woi unhoittaa;
Hänt' aina muistelen mielelläin,
Ja hän kyllä ſen kannattaa.

Niin, helmi oli ſe eukkonen
Ja helmipä kalliskin;
Jos ſietikin naurua pikkuiſen,
Tok' arwoa runſaammin.

Ukko Lode.

Aina kun hän ſotaan mennen
Antoi käskyn ryntäämään,
Nähtiin Lode ſitä ennen
Paljastawan harmaan pään.
Hartahana, totiſena
Seiſoi näin hän hetkiſen,
Niinkuin muinoin pienoiſena
Wanhana nyt rukoillen.

Pois nyt päästä joka hattu!
Kaikki hiljaa, hartaast' on.
Luodit lentää, wäliin ſattuu
Wiereen, wäliin joukkohon.
Miestä kaatuu täällä, ſiellä,
Seis! ei yhkään liikahdus!
Enſin Iſä-meitä wielä
Ynnä wiimein ſiunaus.

Wasta kun ol' äänehensä
Rukoukſen päättänyt,
Tuli ukko ſäntillensä,
Hatun painoi päähän nyt:
„Syösköön waikka lemmon kanſa
Wastahamme joukkojaan,
Eipä hätää Herran kanſſa,
Hurraa pojat, eespäin waan!"

Sitten koitti ryntäystä
Uskoineen ja miehineen,
Pelkoa ja epäilystä
Nyt ei pääſſyt ſydämmeen.
Wanha ruumis, nuori into,
Pilaa, totta wuorojaan,
Lumitukka, tulirinta,
Näin käw' ukko kulkuaan.

Wäki wirkkoi: „Tulimmainen!
Nuor' on ukko jällehen,
Sydämmesſä nuorukainen
Hällä riehuu entinen,
Säihkyin hänen ſilmistänſä.
Näin kun rukoillut on hän,
Niinkuin oppi äidiltänſä,
Hän ei pelkää hiittäkään."

Werityöt ol' lopetettu,
Wäliin woittamallakin,
Rukoukſet ſuoritettu,
Wäki palas leirihin.
Iloll a ſe lepäs ſiellä
Wäſyneenä waiwoistaan.
Lode? Kentäll' yhä wielä
Ukko kummitteli waan.

Useimmin hän kulkuansa
Kulki hiljaa yksinään,
Pari miestä waan pääs kanssa,
Parhaat hänen wäestään.
Miss' ol' ollut pahin pinne,
Päiwä kuumin, raskahin,
Sinne mieli paloi, sinne
Hänet nyt wei jalkakin.

Kyllikkö hän wiel' ei saanut?
Niinkö oli kiihtynyt,
Että, kun jo kaikk' ol' laannut,
Hän ei weriin tyytynyt?
Ihaellako hän mahtoi
Tuonen työtä kauheaa?
Lode? — Ei, hän auttaa tahtoi,
Lähimmäistä pelastaa.

Missä suoni sykki wielä,
Hengen rahtu hawaittiin,
Siellä wiiwyttihin, siellä
Hoideltiin ja autettiin.
Kaikki saiwat huojennusta
Wihamies kuin omainen.
Täss' ei tehty eroitusta,
Weli oli jokainen.

Moni, josta henki maksoi
Lainakalun werran waan,
Pyssähtyi ja kaukaa katsoi
Hiljaa hänen kulkuaan;
Nousi kesken huwiansa,
Että saisi hetkisen
Wilpitöntä naurnansa
Nauraa tälle ihmeellen.

Wäki wirkoi: „Hakkaa päällen!
Sodassa niin huutaa hän;
Mutta sitten paikkaa jällen,
Minkä sattui särkemään.
Waan se onkin Lode toinen,
Joka hakkaa, maahan lyö,
Ei tää ukko hywänmoinen;
Hurjan pojan se on työ.

Ukossa tää pojan luonto
Piili sydänpohjassa;
Wanha usko, wanha kunto
Suojas sitä kotoa.
Tyyni, wakaa oli pinta,
Mut jos silmiin katsahti,
Ne kuin peilit kirkkahinta
Lapsenmieltä kuwasti.

Nuttu halpa, käytös rehti,
Niin käw' ukko sotiaan.
Tuli rauha. Täytyi tähti
Rintaan panna toisinaan.
Mutta kohta syksykylmiin
Waihtui kewät wanhuksen,
Poika parka, itkusilmin,
Rinnass' istui wäristen.

Kun hän juhlapuwussansa
Ynseänä seisoi näin,
Wäki kaikki seisoi kanssa
Unisilmin töllistäin:
Jotain tempuiss' aina puuttui,
Käänteet nurin tehtihin,
Kunne wiimein ukko suuttui,
Kaikki hiiteen heittikin.

Mutta näin waan paraateissa
Tapahtuikin toisinaan;
Muulloin hän ekseeringeissä
Wanhass' oli puwussaan.
Hei, se oli toinen juttu!
Nyt ei unta ollut kai!
Wanha herra, wanha nuttu,
Riistä toki selwän sai.

Temput tehtiin riwakasti,
Riemulla ja innolla,
Aina paljo paremmasti
Kuin hän taiskaan toiwoa.
Muut' ei hällä tehtäwätä,
Katsastaissa miehiään:
Parrasta waan nyki tätä,
Tuota huiskas leikillään.

Wäki wirkkoi: „Ties sen hiisi!
Ik' ei pysty ukkohon.
Sydämmess' on wanha wiisi
Niinkuin nuorna ollut on.
Lunta päähän satoi aika,
Ruumis raukes waiwoistaan,
Mutta pilkistääpä poika
Silmäin kautta yhä waan."

Matkamiehen Wäky.

Kenenkä linna se, jonk' äskettäin
Tien warrell' illan hämärässä näin?
Niin komeaa ei tienoill' ollut toista;

Waan kolkoksi kuin haudan muistan sen,
Ja synkäks', autioksi; akkunoista
Waan loisti walo yhden huonehen.

Ma seisahduin ja katsoin. Kartanon
Salista loisti walo warjoton;
Niin tarkkahan, kuin suinkin näkö jaksoi,
Sielt' ihmisiä etsin silmilläin;
Mut waiwaa tuskin tarkastus se maksoi,
Ma haamua wain kaksi siellä näin.

Yks oli waimo, suruwaatteissaan
Ylewä, waikk' jo kumarruksissaan;
Hopeisna walui alas suortuwansa.
Mies oli toinen, mustissa myös tää,
Pää pystyssä, waikk' ikä lumillansa
Myös peitti sen; hän kantoi kynttilää.

Mä katsoin wielä. Salin seinähän
Ol' asetettu kuwa, taulun tän
Likellä näin mä wielä taulun toisen.
Kun nainen ehti niiden etehen,
Kohotti katsantonsa hän ja loi sen
Kuin rukoellen niiden puolehen.

Ken oli hän? On hetki kulunut:
Hän mennyt on ja walo sammunut,
Kuin kartanossa kaikki oisi maannut.
Kenties hän oli haamu rauhaton
Tai kuwain kumartaja? Hän lie saanut
Wieraalla maalla wieraan uskonnon?

Ei, haamu hän ei ollut rauhaton —
Min näit, se rauhaisaa ja totta on.
Jos samaa matkaa kulkenet sa toiste

Siwutse linnan siihen aikahan,
Salista kohtaa sua sama loiste,
Ja wanhuksen näät siellä kulkewan.

Jo monta ajastaikaa peräkkäin
Tän saman palwelijan kanssa, näin
Hän ennen yötä astuu kaikin illoin.
Sen hetken päästä hänt' et nähdä saa;
Kun hetki toinen kulkee, hän jo silloin
On ottamassa unta rauhaisaa.

Ne kuwat, jotka seinäll' loistiwat,
Ne kaksi Ramsay weljest' oliwat,
Jotk kaswoiwat tän linnan katon alla.
Lemulla läksi toinen kuolemaan,
Ja toinen kaatui kohta Lapualla,
Waan kumpikin kuol' eestä synnyinmaan.

Heist' urhotöitä taru juttelee,
Ja Suomen runo wielä laulelee,
Kuink' kuoloon nuorna weljespari moinen
Maan eestä woittain oli lähtenyt;
Ykskolmatta kun wuotta oli toinen,
Yhdeksäntoista toinen täyttänyt.

Waan waimo, jonka weljeksien luo
Näit hiljalleen kuin haamun käywän, tuo
Ol' äiti urho-weljein, yöt' ei woinut
Hän käymätt' olla muisto-aarteilleen.
Hän kuwia ei siellä jumaloinut,
Hän hywää yötä lausui lapsilleen.

Wänrikin Terwehdys.

(Gregori Tigerſtedt'ille wiidentenä kymmenentenä wuoſipäiwänä Rewonlahden tappelusta.)

Tunſitko joskus joukoſſ' ihmisten,
Kulkeisſas täällä elon tanterella,
Kuink' outo woima, pakko ſiſäinen
Toist' ihmistä woi toiſeen taiwutella?
Näit muodon, äänen kuulit, riemastuit,
Waan et woi wirkkaa miks näin ihastuit.

Wäessä Cronſtedtin näin miehen, tää
On rakas mulle wielä muistoſſakin;
Nuor' oli hän, mä ukko harmaapää,
Waan henki yks meiſſ' aſui kummaſſakin.
Ma helposti ja paljon unhoitan,
Mut Tigerſtedtin muistan ainian.

Sen näytti ſilmä, näytti astunta,
Ett' oli miekkamieheks luotu poika;
Häll' oli urhon warſi korkea,
Waikk' aina wielä heitukkainen, hoikka.
Hänt' ihastelin minä yhtenään;
Mä tunſin hänet, minua ei hän.

Äänenſä muistan, Pohjan ſiittämän,
Kuin pohjoinen ſe iski joukon eeſſä,
Sen ſanat lenſ' kuin luoti määrähän
Ja ſattui, ſillä tult' ol' ääntehesſä.
Täst' äänestäkin huomata jo woi,
Ett' urhokkaasta rinnasta ſe ſoi.

Waikk' kunne kulki, min ſai koittaakaan,
Kun pako meiltä turwan, toiwon poisti,
Tuo ſama tuli hänen katſeiſſaan
Ja muodoſſanſa ſama rauha loisti.
Lukea niinkuin waskeſſ' ſiinä ſai:
Wiel' uuſi päiwä kaikki muuttaa woi.

Kun wäliin kiihtyi wauhti pohjolaan
Ja wihan tuskast' itkein urhot kulki,
Hän kiros silloin, puri hammastaan,
Mut kyyneleet ne ſydämmeenſä ſulki.
Waan huuliltanſa ſanat wanhat ſoi:
Wiel' uuſi päiwä kaikki muuttaa woi.

Ja päiwä tuli, hänen juhlanſa,
Taas kunnialla liehui lippu Suomen.
Aſeiſin! kaikui Rewonlahdella,
Ja paenneille koitti uuſi huomen.
Ilahdus lenſi kautta riwien,
Se hetki ſe ol' ikimuiſtoinen.

Mik' ihme! Sammununtta toiwoaan
Syttyttämähän joukko tuleen rienſi.
Tukittu wirta, ſortain ſulkujaan,
Esteitä wastaan aaltojanſa työnſi.
Ja kanſa, yöstä epätoiwohon,
Maat' iſäin ſuojaamahan nouſſut on.

Walokſi idän rusko ſulaantui.
Lähemmäks ſiirtyi päiwän ſädeſoitto,
Allamme hanki silloin punaſtui,
Se oli kunniamme aamukoitto:
Sywemmin, aurinkoiſen kohoten,
Ain' aamukoi tää loisti werinen.

Waan saman päiwän ensiwartio
Taas näki sammuksissa sodan palon,
Ja Siikajoen nuori woitto jo
Sai tässä kaksoisweljen yhtä jalon.
Riwistä riemu kaikui riwihin,
Se terwehdykseks sille suotihin.

Kentällä seisoin. Kaikk' olj tyyntynyt,
Miss' äsken wiha riehui, oli rauhaa,
Jo wiihtyi waino, unta maattiin nyt,
Sit' unta, joss' ei enää myrskyt pauhaa:
Jos walwoi ken, ol' ystäwä wain tuo,
Mi wiipymään jäi nukkunehen luo.

Mit' etsin, löysin nyt, ma tiedon sain,
Jot' oli yhtä raskas kaipaella.
Riwistä Tigerstedtiä mä hain,
Waan hän on tääll', ei ole walwehella.
Juur woittaessa, leikkiin innostuin,
Hän tähän nukkui rinnoin puhkaistuin.

Tuo urhokas! Wiel' äsken hänen näin,
Kun nuorna, uljahana rynnäkköhön
Hän, esteet woittain, riensi eteenpäin
Kanuunan tuleen, miekan mittelöhön;
Hangella kylmänä nyt lepäsi,
Miss' äsken Rysäin tulet sammutti.

Mut elon karwan kanss' ei kuitenkaan
Häwinnyt rauha hänen muodostansa,
Mä waale'issa wielä kaswoissaan
Näin uljuuden, tuon tutun wanhastansa.
Kun noihin katsoin, muistui mieleen toi:
Wiel' uusi päiwä kaikki muuttaa woi.

Ja katso! Uusi päiwä tulikin.
Hän synnyinmaalle suojaks säästyi wielä.
Ma hänt' en nähnyt enää sittemmin,
Waan sä, jos hänet kohtaat elon tiellä,
Niin terweisiä sano Stoolilta,
Ja urhotöiltä, Rewonlahdelta.

Näin kertoi Stool sinusta, urhokas,
Ajoilta kunnian sä meille jäänyt.
Sen terwehdyksen kätki oppilas
Ja harmaapäänä wihdoin esittää, nyt
Kun wuosisataa puol' on kulunut
Siit' asti kun näin olet taistellut.

Se kätke muistoon mielen rakkahan,
Tän terwehdyksen maaskin sulle kantaa,
Se miehet lukee, jotka wertahan
Sen toiwon, muiston eestä tahtoi antaa.
Ne harwass' owat — enemmän siis waan
Se lempii eloon jääneit' urhojaan.

Se kiitoksen tuost' uljuudesta suo,
Mi pohjan jäill' ei palamasta laannut,
Se kiitoksensa werestäkin tuo,
Mik' on sen onnen eestä wuotaa saanut.
Ett' aina sille toiwon sanat soi:
Wiel' uusi päiwä kaikki muuttaa woi!

Von Törne.

Mainitsematta wielä urohista
Von Törne lienee, wanhus Mikkelistä.
Myös hänkin sankari ol' aikanaan
Ja johti Sawon warajoukkoaan.

Von Törne, näät, ol' aika Suomalainen
Ja wanha terwaskanto rustokkainen,
Ei ollut helppo häntä wallita,
Kyll' olla täytyi isku nawakka.

Sen ties hän, uskoi myös, kun lauſui kanſa,
Ett' oli rautainen hän luonnoltanſa,
Ett' Törne wanhus puoltaan piteli,
Olj majori tai ewerstluutnantti.

Ma tunſin ukon rauhan ajoist' asti,
Hän pyhlewänä liikkui wakawasti,
Dis outo luullut pölkyn ſaarehen
Kannukſet, ſotatakin päällehen.

Waan pölkyſſ' oli ſydän ſaastumaton,
Ja wakaa ſydän, ſydän murtumaton,
Josſ' aaltoeli weri tulinen,
Juur' miehen ſydän raitis, urhoinen.

Ja ſykkiellä ſynnyinmaalle ties ſe,
Ken tälle arwon antoi, kunnon mies ſe.
Mikſ' niin? Hän ſyynkin tieſi ilmoittaa:
Se hänen ſekä joukkonſ' oli maa.

Mä muistan, kuinka kesken tuttujenſa
Hän määrää tuskin tieſi puheillenſa
Maast' tästä, „parhaimmasta päällä maan",
Ja kanſasta ſen, „hänen kanſastaan."

Hän ſeiſoi ſilloin hajaſäärin, tätä
Hän kernaan käytti tapaa ylpeätä,
Kosk' kieltää tohtinut ei yksikään,
Ett' oli Suomalainen major' hän.

Ei wertahista tälle kunnialle
Hän tiennyt, päätä nosti korkealle.
Maailmaa wastaan miekoin, miehineen
Hän käynyt ois ja waltuuskirjoineen.

Waan joskus, kiihkohon kun juttu sai sen,
Hän kertoi typeryyttä Suomalaisen,
Kuin ollaan rehdit, mutta tuhmatkin,
Hän silloin päästi naurun raittihin.

Mut jospa toinen tuli, laittaa tahtoi,
Wait'! moistahan waan ukko yksin mahtoi.
Ei puhuja wiel' ollut päättänyt,
Kun wastuun sai: „suu kiinni, herra, nyt!"

„Pöyhkääjä, kysyn teiltä, kansaa kussa
Maailmass' olette tai painetussa
Kirjassa huomanneet niin ylewää,
Niin wiisast', uljasta, kuin kansa tää?"

„Sen kanssa wiran puolest' olkaa kerta,
Miss' soiwat luodit, missä sataa werta,
Ja wastatkaa, kun kokemusta on,
Se onko järjetön ja innoton!"

Kuin rauhan, niin hän sodankin ol' aikaan
Mä pääsin luokseen majoittajan paikkaan;
Puhua woisin monta tekoaan,
Lapuan päiwästä nyt kerron waan.

Läksimme Rysää metsäst' ajamahan,
Joukkomme pyrki eespäin kulkemahan,
Waan wanha herra käski seisomaan,
„Kosk' ampui Suomen mies niin rawakkaan."

„Seis", huuſ' hän, „pojat, ſaakaa tue puista
Ja niittäkää, kuin niitetähän ruista;
Nyt tulee hiiden lysti. Sihdatkaa
Karskisti! Paistiapa korppi ſaa!"

Hänelle tuttu oli kaikki wäki,
Ei nimeltä wain, mutta näöltäki,
Jokaista tarkkas, jonka nähdä woi,
Kuin iſä kullekin hän ſanan ſoi:

„Karl Hurtti, noin, tuo ſattui kelpo lailla,
Ei luodin ſaanut liene muuta wailla!
Kuin ennen ammut, korpraal' Flink! No kas,
Jo Paawo Piſtol kaatui, peijakas!"

„No, ſääli poika parkaa urhoollista,
Iſälle torpan annan Paawalista."
Niin lauſui hän, niin johti joukkoaan,
Hän, Suomalainen koko ſielultaan.

Tul' Adlercreutz'in ſana: „joutuſasti!
Wäkenne eespäin, käykää kiiruummasti!"
Wastuunpa kumman ajutantti ſai,
Tyhnesti ukko wastas waan: „niin wai!"

Woi hauskaa! Lipun luona pyhlewänä
Hän ſeiſoi hajaſäärin, ylpeänä,
Kuin ſeiſoa hän aikois iäten,
Luodille lauſuiſi: „ſeis, häweten!"

Min teki ſanantuoja mokomalle,
Mies parka joutui aiwan ahtahalle,
Hän päätäpahkaa oli ſamonnut,
Waan käskyä ei wanhus totellut.

„Majori eespäin!“ — „No, no, weikko, malta,
Mi täällä näyttääkään niin kamalalta!“ —
„Kenraali käski!“ — „Hurraan saakohon
Kaarl' Adlercreutz, hän kunnon miesi on!“

Ne sanat päässeet juur' ol' äijän suusta,
Niin naamaan lensi kaarnan pirsta puusta.
„Hoh, hoh, sit' odotinkin“, lausui hän,
„Kas sepä mies on hywin tähtäämään!“

„Se melkein sattui, paljon eipä wailla;
Sanoa woin nyt Hannu Klingan lailla,
Kun kuula pyhkäis' hänen kulmiaan:
Tuo hiis ei wältä miehen naamaakaan!“

Nää sanat häntä aina huwitteli,
Taas täyttä kurkkua hän hohotteli
Ja wakaana taas käwi seisomaan,
Käs' puuskassa ja sääret hajallaan.

Ties hiis kuin kauan kuhnaillut ois wielä,
Waan juur' kun hän siin' oli tulen tiellä,
Pau, tuli taaskin luoti lentäen
Portista wäli äijän koipien.

Jo huomaa, että takki häilähtääpi,
Hän katsomaan, ol' ammuttu se läpi,
Liewettä nostaa, toista myös, no woi!
On reikä molemmissa, lempo soi!

Hän närkästyi ja korwan juurta raapi;
„Nyt Matti Räätäl' oiwaa työtä saapi:
Waan joudu, Juho kulta, katsos sie,
Mitenkä takapuolen laita lie.“

Renkinsä wanha, Juho, näin: „Kas hiittä,
Hullummin täss' on wielä kertaa wiittä,
Edessä toki helma jäljell' ois,
Repale tässä waan ja päärme pois."

Jo Törne suuttui: „katsos waan sen moista,
Rääsyiksi ampui takin, päiwää toista
Jot' ylläni mä pidän! Eespäin siis
Nyt pojat waan! Sen hiiden wiepi hiis."

Heinäkuun wiides päiwä.

„Nyt kesäpäiwä loistawi,
Niin oudoks muuttaa mieleni
Tää aamu armahainen;
Jos haluat, niin lehtohon,
Suwisen ilman sulohon
Nyt käymme, nuorukainen.
Tää päiwä juhlapäiwä on."

Soturi wanha lausui näin,
Pois werkon laski, kädestäin
Mua ottain, hiljaa johti;
Ja poikki kukkaniittyjen
Sinisen järwen rannallen,
Mi kastehelmin hohti,
Nyt käwi kulku hiljainen.

Oi suloutta taiwaan, maan!
Ei wanhus hiisku sanaakaan,
Waan katsoo ihaellen.
Sai kyynel hälle silmähän,
Kun käteheni tarttui hän
Ja kuiskas hymyellen:
„Ken kuolis ei maan eestä tän?"

Wait olin. Sydämellisen
Waan silmäilyn loin hänehen,
Ei waatinut hän muuta.
Ja hetken äänet' oltuaan
Ja kummult' ihaeltuaan
Taas seudun ihanuutta,
Hän ääneen puhkes lausumaan:

„Rannalta tältä palasen
Maat' ihanaista isien
Sa näet, nuorukainen;
Kuin Wirtain järwet ihanat
On Saimaan sadat lahdelmat,
Imatra pauhaawainen
Ja Wuoksen aallot waahtoisat."

„Ja jos käyt pohjan äärihin,
Laelle tuiman tunturin,
Yht' ihanaa siell' oisi,
Ja jos sa rannan aukean
Näet Pohjanlahden huuhtoman,
Niin rohkeutta loisi
Sinulle Suomi rintahan."

„Mut käsitätkö mieleni
Ja kyynelen, mi wierewi
Nyt hiljaa silmästäni,
Ja muistoa miks herättää
Niin suloista, niin synkeää
Tää päiwä mielessäni?
On wiides Heinäkuuta tää."

„Koittaapi päiwä, loppuun käy;
Monesta jälkeä ei näy,
Kun kulunut on suotta.

Waan tää jäi mulle muistohon,
Tää wiides Heinäkuun, siit' on
Nyt seitsentoista wuotta;
Se Dunckerin wei kuolohon.

„Tääll' oli kansa; wieläkään
Ei kadonnut se; kärsimään
Se oppi kautta waiwan.
Kaikk' uhraamaan se altis on,
Sen miehuus jäykk' on, kuolohon
Ast' uskollinen aiwan,
Se kansa meidän kansa on."

„Nyt waikka lewossaan näet sen,
Et alla sorron, waiwojen,
Tok' on se armahainen;
Ma näin sen koetus-aikoinaan,
Näin hallaa, nälkää, tuskaa waan,
Se ain' ol' yhdenlainen.
Mitähän silloin tunsinkaan?"

„Ma näin sen werta wuotawan,
Näin woittawan, näin sortuwan,
En nähnyt pettäjätä.
Maill', joita päiwä pelkääwi,
Wiel' urho hyinen taisteli;
En nähnyt wäistywätä,
Jos kohta toiwo raukeni."

„Mi lujuus, mikä urhoisuus,
Mi miehen mieli, intoisuus,
Mi wakuus waiheissansa
Sill' ollut lie, jot' ihanoi
Ja jolle urhon nimen soi
Nää miehet, tämä kansa,
Ja kuolleenakin jumaloi!"

„Waan kyſy, jos ſa milloinkaan
Urhoiſan wanhan ſotilaan
Ajalta tapaat tältä:
Oliko miestä kuitenkin,
Jok' oli kaikist' urhoiſin?
Saat warman wastuun hältä:
Niin, herra, tunſin Dunckerin."

„Kodista köyhäst' oli hän,
Lapſ' ſydänmaan waan ſynkeän,
Ei ſuwultanſa ſuuri,
Waan tuli kunniakſi maan,
Nouſ' arwoon arwaamattomaan!
Ol' lujin Suomen muuri,
Ja muiſtonſ' elää ainiaan."

„Ja kirkkahan tään mainehen,
Sen hälle liekki ſydämmen
Lämpöinen omakſ' antoi,
Ja ſynnyinmaallen armaallen
Kuin morſiolle, äidillen
Hän kaikki uhriks kantoi!
Se nosti hänet maineeſen."

„Hän kaatui; mutta kuolemaa
Oi ſuloista, kun kuolla ſaa
Noin loiſtehesſa maineen.
Ei huku unhojärween hän,
Waan lailla luodon wihreän
Kohoopi alta laineen,
Kuoleepi, eikä kuole hän.

„Nyt nostaos maa kukkainen
Sylistä aallon ſuwiſen,
Wihanta lehtiranta,

Ruſoittaa waarojeſi ſuo
Ja wälkytellös wirtais wuo,
Ja kohti taiwaan kantta
Sininen Saimaa-ſilmäs luo."

„Niin että muisto wastakin,
Kun mainitſee ſe Duuckerin,
Ylpeillen wirkkaa ſaiſi:
Maa kaunis tuo, ſe hymyllään
Sai urhon lemmen ſyttymään,
Ken ſit' ei armastaiſi?
Hän kuoli eestä kullan tään".

Munter.

Adlercreutz'in, jalon herran —
Sekin muisto makſaa waiwan —
Hautajaiſihin näin kerran
Käywän hiljaa, äänet' aiwan,
Haudallen hän päästyänsä
Katſoi, hattu kädesſänsä,
Kuinka ſijaa ſoturille
Tehtiin, Hannu Munter'ille.

Mont' ei tullut ſaattajakſi
Tälle wiime matkallanſa;
Hautaa kaiwoi miestä kakſi,
Neljä kulki arkun kanssa.
Kunniakſi oli wielä
Kenraali ja pappi ſiellä,
Korpraal'-otustakin kummaa
Kaks, ja minä — ſiin' on ſumma.

Koruton ol' laitos haudan;
Waatteissansa ryhsyisissä
Makas Munter, neljän laudan
Wälissä nyt pintehissä.
Wakaa oli näöltänsä
Wieläkin kuin eläissänsä,
Sankari, waikk' kuolonkarwa,
Nopsuus puuttui waan — sen arwaa.

Majaan näin kun oli mennyt
Munter sodan pauhinasta,
Buss korpraali haudallen nyt
Astui, puhui wainajasta:
Mikä hällä suku, tunto,
Puhe, sydän, woima, kunto;
Kuink' ol' urhoks luotu heti —
Kuuluwiin Buss kaikki weti.

Sanat sattui sydämmehen,
Waikk' ol' yksinkertaisia,
Kuultiin äänet' uudellehen
Wainaan mahtilausehia,
Seisottiin näin hymyellen,
Wiiksein päitä wäänneskellen. —
Tahdotkos sen tarun kuulla
Kerrottuna Buss'in suulla?

„Miehet! Munter, uljain weikka,
Kuulu muiden yl', on poissa;
Wankina — se pah' on seikka! —
Makaa kuolon kammitsoissa.
Päätti marssit, sodat kaikki;
Seis! sen käskyn wihdoin saiki,
Waiwoistaan läks lepäämähän,
Nurin keikahti jo tähän.

Luotituiskussa me siellä
Seistiin kanssa, meill' on selko,
Kestikö hän paikallansa,
Waiko pakoon ajoi pelko;
Kalpeniko taistellessa,
Waiko kuolon uhatessa
Punakkana ain' on nähty,
Niinkuin waskest' oisi tehty?

Jöröjaakkona hän meille
Saapui tuolta saloltahan,
Isiensä ikiteille
Läks, kuin hekin sotimahan.
Puheens' oli harwanlainen,
Waikka silmä weitikainen,
Sanaa kolme erällensä
Lausui, waan ne tesmällensä.

Munterit ne semmoisina
Eli kaikk', ol' yhtä luuta;
Soti, kaatui alhaisina,
Miekoin haastoi, säästi suuta;
Kaarle Kahdestoista kerran
Yhdestä jo teki herran;
Korpraaliks se Munter tehtiin. —
Taas siit' alaspäin jo lähtiin.

Moni sotaan outo wielä
Kotiin kauan haluaapi,
Alla päin käy, murhemiellä,
Siks kun mieheks karkeaapi.
Näin ei Munter aikanansa;
Kun läks sotaan Kustaan kanssa,
Kohta, waikka wasta tuotu,
Oli soturiks kuin luotu.

Joi, ja särki kiwäärinsä
Illan suussa iloissansa;
Aamull' antoi wääpelinsä
Hänen maistaa sauwastansa,
Wirkkoi: „Äläs olko arka,
Näin on wirka, poika parka!
Norjenitko?" — Wastas Hanne:
„Kyllä, kiitos raswastanne!"

Wiinaan tuosta Munter suuttui,
Ain' ol' uuras, nopsa kanssa. —
Ensi kahakass' jo puuttui
Luoti hänen olkahansa,
Döbeln kuulan winkuwaisen
Kuuli: „Pojat, ken nyt sai sen?" —
Munter olkapäätään kaappas,
Wirkkoi: „tuostahan se raappas!"

Onni taas, kun haawan waiwat
Parani, käw' ankaraksi;
Kasakat kun wangiks' saiwat,
Juosta sai hän wirstaa kaksi
Kilpaa arowarsan kanssa
Lewe'illä jaloillansa,
Siks kun uljaat weikot tästä
Taas tok' auttoi pälkähästä.

Rinta huokui, hiki juoksi,
Kun hän melkein wiimeisillään
Taas pääs omiensa luoksi,
Waan ei tuosta ollut millään.
Kumppalit huus ilkkuin wielä:
„Lämpisitkö? taisi tiellä
Juoksu käydä keweästi?" —
Munter wastas: „Wälttäwästi!"

Kenraal' Armfelt lyötiin kerta;
Silloin liki lippuamme
Seisoi Munter, wuotain werta;
Lipun korjas suojahamme.
Nytpä sai hän wihdoin kanssa
Rahan rehtiin rintahansa.
Munterill' on wanha wiisi,
Wirkkoi tuohon waan: „No hiisi!"

Näin hän wakaast', uljahasti,
Niinkuin kahakoissa näissä,
Liikkui kuolohonsa asti.
Kyll' jo oli harmaapäissä,
Harwemp' ehkä lauseiltansa,
Suurempikin maineeltansa,
Waan kun werisaunaan lähtiin
Entiseks' hän aina nähtiin.

Kewäällä kun muuan ilta
Wanha äiti leiriin tuli,
Wettyi silmä Munterilta,
Jäykkyys hältä kaikki suli.
Hymyssuin hän aamuun asti
Katsoi ämmään hartahasti —
Täältä kosk' on poika mennyt,
Äiti kuollee murheesen nyt. —

Munter siinä kaiken yötä
Ääneti waan istuskeli,
Kuuntel', antoi kaikki myötä,
Sikš' kun eukko waroitteli:
„Poika kulta, liiku huolla,
Wäistää paremp' on kuin kuolla!"
Näin kun lauloi wanha rastas,
„Eihän toki!" Munter wastas.

Jop' ol' luoti hällen tehty,
Loppu saapui, tuli turma;
Myöt' ol' aina Munter nähty
Waiheissamme, nyt wei surma.
Karskina wiel' eilen eli,
Mälliänsä pureskeli,
Wahdiss' ollen kenraalilla,
Missä oltiin neuwosilla.

Orterista kuultiin juuri
Kuinka herrain pöytään kieppas
Wiuhahtaen pommi suuri,
Puheenjohdon työkseen sieppas.
Munter tult' ei wanhastansa
Pelkää, sylkee kourahansa,
Kiinni koppaa, alkaa tuosta
Mokoman kans' ulos juosta.

Owen sai jo auki sille,
Sen jo porstuaankin saatti,
Waan kun pääsi portahille,
Lensi pirstoiksi kranaatti.
Siin' ol' äijän töitten loppu,
Waan ei wielä tullut hoppu;
Waikk' jo makas mullin, mallin,
Munter wirkkoi: „Hiis wei pallin!"

Wielä hän, kun aamu koitti,
Oli henkitoreissansa,
Surma woiman nyt jo woitti,
Waan ei hänen miehuuttansa. —
„Kas kuin pommi äijän karsi! —
Pois' on toinen käsiwarsi —
Rintaankin yks' sattui siru!"
Munter waan: „Se halkes, piru!"

Näin hän kuoli, näin hän eli,
Mies ol' loppuun alust' asti,
Sanoissaan hän witkasteli,
Waaroiss' suori nopsahasti!
Teki työnsä kerskaamatta,
Puutteet kesti nurkumatta,
Kärsi waiwaa, rasitusta,
Yhtä waan ei — walitusta.

Maailma jos maksaa woisi
Kowat päiwämme ja yömme,
Werikenttien jos soisi
Luoja kertoella työmme,
Lippumme jos tietää antaa
Woi', mink' arwon Munter kantaa,
Moni, jonka kaulus loistaa,
Saisi kumarrella moista.

Wielä häntä muistellessa
Wanha sydämeni paisuu;
Surman. sarkaa wakoillessa
Hän wast' oli warsa raisu.
Painanut ei pelko mieltä —
„Hei!" waan aina ja „Pois tieltä"! —
Rummun jälkeen waikka mihin,
Kun waan eespäin käskettihin.

Tok' ei ystäwää niin warmaa,
Wakaa, lujaa, uskollista —
Laps' hän ol', jos päänkin harmaa,
Tuskin wihas wihollista.
Kowin Munter Rysiänsä,
Niinkuin hampain mällejänsä,
Surwoi, watkas kaikin hetkin,
Rakkaat toki kumpaisetkin.

Kunnia nyt kaikukohon
Urhollen, mi tässä makaa!
Miehet miestä muistelkohon
Wielä wuosisatain takaa.
Orjan jalka ei saa painaa
Hautaa, minne Munter wainaa
Saamaan unta rauhaisaa men'!
Urhot suojaks' olkoon! Amen".

Nyt kun siirtyi pois korpraali,
Lakaten jo saarnastahan,
Otti lapion kenraali
Kätehensä woittoisahan,
Hiekkaa hiljaa wiimeks heitti,
Suomen mullall' urhon peitti,
Sanaa wirkkanut ei monta,
Mutta meille werratonta.

Puhe silloin lausueltu,
Sywään liikutti se mieltä,
Waikk' ei pitkä, koristeltu,
Munterin waan omaa kieltä.
Todistaakseen kunniaamme,
Niin myös muistoks sotilaamme
Adlercreutz nyt lausui wainen
Näin: „Hän oli Suomalainen!"

Von Essen.

Hän portailleen tuli. — Lakki
Näet hällä nyt on sotilaan,
On kannukset, ratsastakki, —
Ulos lähtisi hän ajamaan.

Tuosʃ' ſeiſoo ſe wanhus ſorja,
Uros ryhdiltä, katſeiltaan,
Lumipäinen, kookas, norja —
Senmoinen on muodoltaan.

Mut' mikʃ' näin ukko nyt pauhaa?
Mikʃ' polkewi jalkaa nyt?
Eletäänpähän keskellä rauhaa —
Mikä wimman on ſynnyttänyt?

Älä huoli, ei waaraa läſſä,
Älä tuost' ole milläskään;
Näet wain tawan ainaiſen täſſä,
Näet Eſſen'in harmaapään.

Hän huutaa jo raittihisti.
Syyn wirkkawi ſelwälleen!
„Sä Matti, ſen päiwäinen risti,
Lopun nyt ſinust' oitis teen!"

„Wai wartoa nyt unes tähden
Jänkaiken täällä ma ſaan?
Wai et tiennyt milloinka lähden
Jokapäiwä ma ratſastamaan?"

Ja tallista renki ſe pikaa
Jo uljahan tuop' orihin;
Hän ei nukkunut, ſiinä ei wikaa,
Heräs ehk' yhen aikaiſin.

Pää pystyſʃ', ääneti aiwan
Edes orhin jo johtaa waan.
Jalo ratſu — no leimaus taiwaan! —
Wäriſeepi, on waahdoiſſaan.

Alas astuwi Essen. Lakki
Näet hällä on kenraalin,
On kannukset, ratsastakki.
Nyt katsasti hän orihin.

Hän waiti on, liikkumatonna,
Hän ei uskonut ois näköään:
„Sano, pettikö silmäni, konna?
Sun työtäskö on mitä nään?“

„Mut' jos keksinet walheen miekkaan,
Ja mulle nyt syötät sen,
Niin lähden ja tartun miekkaan,
Ja pääs heti halkaisen!“

Waan Mattipa, tuo sotamiesi,
Hätäpoika ei ollutkaan;
Työn kyllä hän tehneens tiesi,
Mut' wastasi myös teostaan.

„Kuin? Teillekö walheen toisin?
Häwettääpä kuin epäillään.
Jos syyst' isommassakin oisin,
Walett' ei tulis sittenkään!“

„Kasakan näin tuossa ma tiellä,
Hän kerskasi wirkustaan.
Sitä kärsiskö wai? Mitä wielä!
Heti läksin mä kilpaamaan“.

Von Essen, se wanhus sorja
Tuli hehkuwa rinnassaan,
Lumipäinen, kookas, norja,
Hän hyppiwi harmissaan.

„Pois“, huusi hän, „lurjus, pian,
Pois tallihin käy takaisin,
Ja myötäsi, orhin sijaan,
Tuo ruoska nyt karke'in“.

Tuo Matti on mies, joka tuonaan
Oli luoteja kestellyt,
Kuninkaalt' oli saanut muonan,
Waikk' Essen'in leiwässä nyt.

Wait aiwan läksi hän alas,
Mut' silmä se tultaan loi!
Saman tien hän läksi ja palas,
Ja karkean ruoskan toi.

Sen laski nyt kourastansa:
„Sotamies olin myös minäkin;
Tul' isku, mä iskin kanssa,
Tuli luoti, jo kaks takaisin“.

„Kuin orhi jos nyt saan selkään,
Kun tein miten parhaiten,
Niin potkaisenpa, ma pelkään,
Kuin orhi ma potkaisen“.

Kenraali ol' uhkan kuullut,
Hän taappäin jo astahtaa;
Mut' ei suutu hän, kuin ois luullut
Miest' ääneti tarkastaa.

Ja hän katsoi, ja suoremmaksi
Warsi' sorja se suoristui,
Ja hän wait' ol', ja kirkkaammaksi
Yhä katsanto kirkastui.

„Mies, kuules“, huusi hän, „mistä
Sait moisen sä miehuuden?
Se on aioist' entisistä,
Sikes keskellä hurmeitten“.

„Ei tuo ole mullen uutta,
Sen tunnen jo wanhastaan;
Moni tuommoist' urhoisuutta
Wiel' ilmaisi kaatuissaan“.

„Sen näin mä, kun woiton tiellä
Liput liehuiwat riemuiten,
Näin tappioissakin wielä,
Näin Pohjolan hangilla sen“.

„Ja kuinkapa, urhokkaasti
Kun itseäs käytät noin,
Noin katselet uskaliaasti,
Sua ruoskalla piestä ma woin?“

„Jumal' auta, sitten ei wasta
Edes kehtais mainitakaan
Sitä joukkoa urhokasta,
Jota wein minä taistelemaan“.

„Käy kumppali etsimässä,
Joka uljas ja rehtewä on,
Juo kunniaksemme, he tässä
Tään kiiltäwän saat kolikon“.

„Ja kiitos siitä, kun nostit
Taas muistot ne loistokkaat,
Ja kun yrmyn yrmyllä kostit,
Ja nyt hiitehen mennä saat!“

Hän pyyhkäisi silmiänsä,
Tais käydä ne himmeemmäks;
Mut jo yrmisti taas näköänsä,
Ja pyörähti, sisään läks.

Samaisen tuon urhean herran
Mä tunsin jo ennaltapäin;
Samaisen Von Essen'in kerran
Sotiwan Sawonmaalla ma näin.

Oli nopsa hän muulloin kyllä —
Waan hullua kuulla nyt saat —
Wilun tähden häll' oli yllä
Suden nahkat ja wuotikkaat.

Ja kun näin hän pakkas-säässä
Etumaisena riens tulehen,
Ja jok' ainoan askelen päässä
Wajos pohjahan nietosten,

Hiki äijän jo otsasta juoksi,
Kowin raskas wirk' oli tää;
Wälin hirmuisen painonsa wuoksi
Hänen täytyi jo kait lewähtää.

„Mut' eespäin!" täynnänsä tulta
Hänen käskynsä miehille soi;
„Mua kannelkaa, wäki kulta,
Kun en astua enään woi!"

Tawaraa kolm' äijällä tällä
Oli murheissaan, iloissaan:
Jalo mieli ja myös sydän hellä,
Weri kiehuwa kuumuuttaan.

Kuormarenki.

Wanha Speltkö unohtuis? ei kumminkaan!
Yhäinen ei ollut, kuormarenki waan;
Hän kuin wertaiſenſa unhottua ſaiskin,
Jollei kaikista hän oiſi ollut laiskin.

Waiwaa makſoi heitä nähdä toſiaan,
Itſe ukkoa ja hänen hewostaan.
Josko hintaa kakſijalan askelella,
Takſaa ollenkaan ei nelijalkaiſella.

Niinkuin wauhti, ruokko ſamankaltainen,
Pörröſſ' ukon pää kuin häntä hewoſen.
Tomunſa toi Harmo kototallistanſa,
Noen nenällään toi ukko pankoltanſa.

Wiimeiſinä näin he aina kulkiwat,
Naurua, ſen arwaat, ſaiwat molemmat;
Hepo torkkuin astui, unta weti mieſi,
Miten kuormall' ukko pyſyi, Herra tieſi.

Hiljaa ſentään kuljettihin eteenpäin,
Pohjoiſemmakſ' yhä päästiin wähittäin;
Ukko, waikka puoleen Pohjanmaata ehti,
Niin wiel' oli, kuin hän Uuſimaalta lähti.

Yhä niinkuin ennen kulku edistyi;
Nauru ſama, jos hän kulki, pyſähtyi;
Nauraiſſa — ſe warma — ruoskaa räiskyteltiin,
Selkää äijän, konin wuoroin koeteltiin.

Eipä aſu, wauhti muutu ſittenkään,
Spelt on auttamaton, yhä ennellään;

Ukon wirkanuttuun ruosk' ei koskekahan,
Nahka paksu Harmollakin wirassahan.

Siikajoellen näin wiimein joudutaan,
Jäljell' isänmaast' on jäinen kulma waan,
Tätäkin jo puolustaa on turha koittaa,
Mut woi wahwa murtua, woi heikko woittaa.

Ennen iltaa ensi kerta woitettiin,
Paon päiwä woiton päiwäks' muutettiin;
Aalto ajeltu taas oli kuohahtawa
Takaisin, nyt wainottu jo wainoawa.

Mieheen miehestä käy sana riemuinen:
„Aamull' olkaa walmiit lähtöön jällehen!
Kuormat, wäki kuntoon illan kuluessa,
Reippaast' etelähän aamun koittehessa!"

Kaikk' on tehty, yö jo joutui, nukutaan;
Nuori Blume wänrikki ei maannut waan.
Innon tuli hehkui mieless' urhoissa,
Rauhaa ei hän saanut tuwass' ahtahassa.

Ulos astui. Oli synkkää, hiljaista;
Taiwaan tähdet tyynet loisti kirkkaina;
Koitteen juowa waan, jos katsoit itää kohti,
Metsän latwoilla jo waaleana hohti.

Ihmistä ei näkywissä, kuormat waan
Hewositta, pohjaa kohden, paikallaan:
Muutosta ei nä'y, kaikk' on wanhoillansa,
Niinkuin sama kulku alkais uudestansa.

Eipä — wähän toisin oli sentään nyt,
Waikk' ei silmä sitä kohta kekşinyt:

Käännettyinä, hepo waljahissa, siellä
Seisoiwat jo rattaat perimmäiset tiellä.

Mies ol' ohjihin jo käynyt kärryin luo,
Blume silmiänsä ei usko — Speltkö tuo?
Spelt, jok' ajoi kautta Suomen kyyryllänsä,
Päätä korkeampi nyt on entistänsä.

Suorana kuin nuori, ukko seisowi,
Hartioille hapset harmaat waluwi;
Nenä puhtaaksi', leuka sileäksi' on tullut,
Kirkkaamp' yöll' on muoto, kuin on päiwäll' ollut.

Nuori Blume joutui aiwan ymmällen:
„Mikä ihme tehnyt on tuon muutoksen?
Sinä, muinoin nokisinna, laiskimpana,
Olet walmis ennen muita, puhtahana!"

„Ken on noen, pölyn pessyt kaswoiltas,
Ken on kamman iskenyt sun tukkahas?
Ken — se kumma suurin — walweille sun saanut,
Jok' et päiwälläkään torkkumasta laannut?"

„Nuori herra", wastas ukko tyynesti,
„Hiljaa kulkee, oman maan ken jättäwi.
Koska häpeällä karkaa oma kansa,
Ma'ata paremp' on, kuin olla walweellansa".

„Miksi pessyt wanhan naaman' olisin?
Häpeä siin' ois waan nähty selwemmin;
Pilkkaa' hiljaa kärsin, murhetta ma kannoin,
Siksi noessa ma nenän' olla annoin".

„Nyt on toista, joukkomme on taistellut,
Suomi awaraksi' on meille auennut!

Nyt ei mikään tahraa kunniata maamme,
Otsan kirkkahan ja puhtaan näyttää saamme".

„Rumpu kutsukoon jo miehet kokohon,
Yö on kulunut, jo kirkas päiwä on!
Lewähtää kun tul', ei laattu juoksemasta;
Jalo, nuori herra, nyt on kiire wasta".

Wilhelm von Schwerin.

Ja ewerst-luutnantti Drufwa hän nyt
Näin huoahtaa;
„Täss' ei sydän kelpaa särkeynyt,
Se katkeaa.
Jo Ryssäin tuossa ma käywän näen
Moniwertaisin joukoin ryntäämään,
Ja tässä nyt wiime mieheen
Sotimaan mua käsketään".

„Ja jos tykkien luon' edes harjaunut
Sotawanhus ois,
Joku mies, jok' on kruutia haistellut,
Johon luottaa wois,
Mut' eipä! — poikanen hento nyt siin'
Wiistoistawuotias kreiwi Schwerin,
Saa wastata patterista —
Woiko turwata semmoisiin?"

Luo nuorukaisen jo rientää hän,
Ja kätt' ojentaa:
„Elon, kuolon arpa, mun ystäwän',
Tääll' lankeaa.
Elo ehkä, jos tyystin te tähtäätten,

Mut kuolema warma, jos horjutten.
Niin, elää saatte tai kuolla —
Mut' annas jos wäistytten!"

„Kuin ruoko on wallassa tuulispään,
Niin teidänkin
Nyt leikisi' oudossa tässä mä näen,
Ja huolehdin,
Tää leikki se ei ole rattoisaa —
Nyt, käs sydämellä, te wastatkaa;
Te woitteko, jos on tarwis,
Pois henkenne lahjoittaa?" —

„Teisi', ewerst-luutnantti, riutunehen
Jo woiman näen;
Toki henkenne alttihiks annatten
Maan eestä tään.
Elon aamu se mulla on parhaillaan —
Wiistoist' ikäwuottahan mull' on waan —
Sit' enköhän tarjota saisi?
Sitä tokkohan halweksitaan?"

Ukon silmä se säihkywi: „Raudallen
Tuo kalskahti!
Sanat nuo nepä sattui jo paikallen,
Kun sattuiki,
Nyt heikoks teitä en mainita saa,
Waan kiittää teistä ma woin Jumalaa.
Sydän onpi se, ei käsiwarsi,
Joka woimia kaswattaa!"

Tykit paukkui, tuosi' ens-taisteluaan
Schwerin käy nyt;
Wäki murtunut wäistyi jo, hänpä se waan
Ei wäistynyt,

Tää patteri hälle on kuin kotilieſ',
Sen tulta kuin wiiſi hän hoitaa tieſ',
Kaſakoit' tuli parwi, hän niiltä
Jo parran poltti kuin mies.

Lomahetken ſai hän, nyt kiiruhtaa
Paenneitten luo.
Jo mielet taipuu, kun kajahtaa
Wihan ääni tuo.
Taas hetki ja kaikki jo muuttunut on:
Paenneet taas ryhtyi jo taiſtelohon,
Ja lieden rakkahan ſuusta
Tuli räiskywi loppumaton.

Sitä Druſwa hän katſowi ihmeisſään,
Waikk' kaukaakin:
„Jopa meſtarinthöks jalon kokeen tään
Mä arwaiſin!
Ken noin heti kunnian ſaawuttaa,
Mitä woittaa wielä, jos elää ſaa?
Hänt' auttaos, Herra, hän wielä
Armeijoja johdattaa".

Tul' ilta, ſai taiſtelon taukoomaan,
Palas pois Schwerin;
Weſa hento ei murtunut ollutkaan
Sodan hyrskeiſin.
Ja kun nyt tykit taas hän leiriin toi,
Hänt' urhot harmajapäät ihannoi,
Ja Druſwa ſe ſyliinſ' ſulki,
Ja huikea hurra ſoi.

Nimi nuoren urhon ſe loiſtettaan
Näin warhain loi;
Kirkkaampaa toiwoa milloinkaan

Ei nähdä woi.
Mut kohtapa hältä jo päätthi tie,
Kuu tuskin ehtinyt puoleen lie,
Lähiſimpähän hautausholwiin
Hänet matkanſa määrä jo wie.

Mut jo antaa ainetta laululuun
Hän kerkeskin;
Hän kerran wiel' läks taisteluun —
Se loistawin —
Ennenkuin nuor' elo riutaantui,
Ja jääks weri lämpöinen kohmettui,
Ja kesken ſankaritöitään
Käſi maahan jo herwahtui.

Weripäiw' Orawaisten oi onneton!
Kun alkoi työſ',
Kun toiwot murtui ja tappion
Toi woitto myös,
Hän ſilloin ol' uljahin, kerrotaan,
Ei luoti nyt pettänyt ainoakaan,
Tuli kiihtyi waan, kun kaſtoi
Hän tykkejä hurmeillaan.

Tykin wiereen waipui hän wihdoinkin,
Makas ſiinä maaſ',
Mut Ryſſä kun pääſi nyt patterihin,
Ylös karkas taas,
Huus miehillenſä ja hyökkäs päin,
Awas tien läpi joukkojen piirittäwäin,
Ja kaatui wasta, kun ehti
Luo weikkoin terwehtiwäin.

Kuuſtoiſt' ei wuotta wiel' ollutkaan
Nuor' urho tää,

Mut' ikää siinäkin, työ jalo waan,
Jos on elämää,
Moni harmeni loistossa kunnian,
Mut woitonkruununsa kirkkaimman
Tuon nuoren poikasen kanssa
Dis altis waihtamahan.

Ei kuuttatoista wiel' ollutkaan
Hän täyttänyt,
Mut' urhot itsekin hurmeissaan
Hänt' itki nyt,
Ja ääneti ympäri ruumihin
Käwi parhaat sankarit piirihin,
Ja kuin kallis hän oli heille,
Se tässä nyt nähtiinkin.

Ei kuulu nyt parkuna miehuuton,
Suru huokaa waan;
Ei mainita kunniaks tään urohon
Nyt sanaakaan.
Elon aamua Vegesack waan ylistää,
Ja paaria Adlercreutz silittää,
Ja wiiniä Druſwast' *) oiwaa
Piſar päilywä wierähtää.

Nummero wiistoista Stolt.

Ihanainen päiw' oli päätthynyt
Lapualla, ja riemuiten
Von Döbeln woittaja ratsasti nyt,
Sotarintaans' silmäillen.

---

*) Druſwa = wiinimarja.

Joka joukkoa kiitti hän nyt soturin
Sanoin selwin ja suorin waan,
Sen kuntoa, miehuutt', intoakin
Kotimaataan suojelemaan.

Sotarintans' ääreen ehti jo hän
Kun päiw' oli laskussans',
Siell' joukkoa myös käwi kiittämähän,
Sitä johdatti kapteeni Schantz.

Oli harwennut se, hän huomas' sen,
Näki aukkoja paljonkin;
Mut jo silmänsä käänsi hän toisaallen,
Mitä mietti sen lausuikin.

Jo taannoinkin hänen mainittiin
Yhä syrjähän katselleen:
Repaleinen raukka se seisoi siin'
Ihan ääneti, itsekseen.

Sitä miestä hän wiittasi luokseen nyt:
„Mies hoi, tule tännemmäks'!
Tok' et taannoin syrjässä näin pysynyt,
Weri-työhön kun joukkoni läks'".

„Sä pysyn — muistatko? — tempaisit
Kädest' uupunehen sotilaan,
Ja miesteni jälkehen kiiruhdit
Sodan löylyhyn kuumimpaan".

„Sukeltaissamme peltoon, myös olit siin'
Ja niinkuin muut sukelsit,
Ja kun urhoni nää tuli taas näkywiin,
Eturinnassa ryntäilit".

„Kylän päälle kun käytihin hyökkäämään,
Ja ma silmäsin sinneppäin,
Etumaisena nuttusi rei'äkkään
Taas patterin harjalla näin".

„Sepä miehen työ, koe semmoinen
Se kunnian, mainehen tuo;
Puhu julki nyt waan, poik' urhoinen,
Nimes' ensin kuulua suo". —

„Nimen min lie pappi se antanutkaan,
Sitä ihmiset ei kysyneet;
Enimmält' owat aikani kaiken waan
Mua Lurjukseks sanoneet".

„Nimi tuo lyö silmihin herjaajan,
Ole huoleti waan, suruton.
Mut missäs, mies, kotis' on, sanohan,
Ja missäs turwasi on?"

Mäen reunaista tietä nyt wiittas hän:
„Koti tuossa se häämöittää!"
Ja wahwaa näytti hän nyrkkiähän:
„Ja tää mun on turwani, tää!"

„Kotis laatuun käy, hyw' on turwas myös,
Waan mist' elatukses' sait?
Näpistyskö wai kirkkojen ryöstö on työs'
Tai maantieroswous kait?" —

„Jos suurt' tahi pientä ma roswoilin,
Ropo ois toki taskussain,
Ja jos kerjäläist' edes paljastin,
Ehiämp' olis nuttukin wain!"

Tuli säihkyi silmissä Döbeln'in:
„Schantz, kapteeni, kuulkaahan!
Ken kaatunehist' oli urhoisin
Urohist' tämän komppanian?"

„Sen pyssy, sen nuttu, sen rensselikin
Nyt tänne te toimittakaa,
Nimen urhon sen, asun, waatteetkin
Perinnöksehen tää nyt saa".

Kalut tuotiin; wiidennentoistapa nuo,
Stolt wainaan on soturin,
Hymysuin von Döbeln silmänsä luo
Oman turwatin ryhyihin.

„Werisi' on tuo nuttu, se mies peloton,
Ken tohtiwi ottaa sen;
Mut wertapa, nään minä, paksult' on
Myös ryhyihissä Lurjuksen".

„Uniwormu sä waan pue ylles', mies,
Nyt nähdessä komppanian;
Riwin tään edes' äsken kulki sun ties',
Riwihin sun nyt asetan".

Puwun muutti hän, posket ne hohtoa loi,
Kun hän täysis' ol' aseissaan,
Ja Döbeln ääneti miehen toi
Nyt paikkaan Stolt sotilaan.

„Kas näin, nyt oiw' olet, täys' sotilas,
Olennolta ja katsannolt',
Ja myös sotaweikkomme arwoltas',
Ja nummero wiistoista Stolt".

„Ja mieleltäs', ſydämeltäſi waan
Ole entiſen kaltainen;
Mut jos Lurjukſeks' ſua nyt ſanotaan,
Wedä miekkaſi tiuskaisten".

Tähän ast' wiel' uuden tään ſoturin
Rint' aaltoili tyynesti;
Mut kuultua nyt ſanat kenraalin
Sydän pohjaltaan järähti.

Ikinään ei riemua ollut hän
Edes maistanut warkaiſin;
Jo lapſena kolkkoudeſs' elämän
Hält' jäätyi kyynelekin.

Enskerran myös tähän loi ſydämeen
Kewät-aurinko nyt ſätehen;
Suli lähteet, nouſi jo tulwilleen
Wedet ſilmistä uhkuillen.

„Ja jos murheeſs', onneſſa olla ſaan
Mies joukoſſa ſankarien,
Sotahan olen walmis ja kuolemahan;
Sois Herra jo huomenna ſen!"

Weljekſet.

Sua Wadenſtjernan nimi kauhiſtaa?
Tarua julmaa tarkoitat, ma pelkään:
Kuink' elon myrskyn alta walkamaa
Wel' etſii, mutta toinen karkoittaa
Takaiſin hänet tuiskuhun yön ſelkään.

Käy joskus Joutsenjärwen tienoillen,
Taloa siellä ikäkoiwut warjoo;
Ol' synkkä yö tai päiwä helteinen,
Käy majaan, suojaa siinä wieraallen
Juhana Wadenstjerna wanhus tarjoo.

Totisen uskon, suoran sydämen
Hänessä huomaat ensi katsannolla,
Ja hyw' on olla sun, niin rauhainen
Kuin alla oman kotikatoksen
Ja oman isän turwissa on olla.

Yht' älä nimeä sä lausu waan,
Ijäti muistosta mi haihtukahan;
Hän walmis kaikkea on kuulemaan,
Mut Wiaporia jos mainitaan
On rauha poissa, myrsky walloillahan.

Mik' ennen lumos hänen sydäntään,
Maa, kansa, kansan kunto, woima, wäki,
Mik' intoon nosti hänen henkeään,
Tuon wuoren hautaan kaikki häpeään
Ja pilkkaan, sortoon poljetuks hän näki.

Ja senwuoks wawahtaapi wanhus tää,
Kun haudan nimenkin waan kuulla saapi,
Ja senwuoks sydäntänsä kirweltää,
Ja senwuoks hiuksiansa pöyristää,
Kun mieleen Wiaporin muistuttaapi.

Ol' ilta myöhä, kolkko, talwinen.
Tuo wanhus, jonka omatunnon rauhaa
Ei syyt, ei pelko kalwa, hiilokseen
Edessä huolet' istuu, kuunnellen
Kuink' ikkunoita piesten tuisku pauhaa.

Hän istuu yksin. Hiljan heittänyt
Hän turwiin Jumalan ol' armahansa,
Kun, herättäin hänt' unelmistaan, nyt
Ow' aukesi, mies lumeen peittynyt
Yöks' anoi suojaa hänen majassansa.

Hän katsoi katsomistaan. Kauhistain
Sydäntä wäristytti hirmu jäinen.
Se wieraita ei ollut, weli wain,
Laps' yksien se oli wanhempain
Tuo hänen majaans' yöksi pyrkiwäinen.

Tää sama weli entis-aikoihin,
Wiel' yhdessä kun kaswoiwat he ko'issa,
Hänelle weljist' oli rakkahin,
Nyt elos' yksin tää, ja tämäkin
Yhdeksäntoista wuotta ollut poissa.

Waan syytön muukalainenkaan ei jäis
Niin owen suuhun, kuin tää wieras jääpi,
Niin äänet' outokaan ei terwehtäis',
Niin nöyräst' oottais, niin ei säikähtäis'
Kuin weli weljeään nyt säikähtääpi.

Ei ääntä', ei sanaa. Hetket wuorottain
Sai tulla, mennä niinkuin kuolon mailla,
Siks kunnes wieras etähältä wain
Wihdoinkin weljellensä arostain
Sylinsä awas rukoilewan lailla.

Juhani tajus kieltä sydämmen.
Se hetken liikuttawan näytti meiltä,
Se hetk' ol' lyhyt; kuluttua sen
Tylynä kääntyy hän ja wiitaten
Awoimen sylin tyköänsä kieltää.

Hylätyn ääni wihdoin wärähtää
Kauhean kolkosti kuin huokaus maasta;
„Oi murra, weli, rinnastasi jää,
Äl' ylenkatso turwan etsijää,
Ja kuolemaan äl' onnetonta raasta"

„Oon syypää. Häwäistystä kantaa saan
Ma siitä päiwin, jolloin heittäyiwät
Weristymättä miehet Suomenmaan,
Ja, ennenkuin lens' siihen kuulakaan,
Komean Swean linnan pettäin myiwät".

„Mut minäkö woin murtaa sulut lain,
Anastaa ohjat kohtalon, ma heikko?
Minunko esiin nousta piti? Wain
Sit' etten tehnyt, pidä wikanain,
Mut wihall' älä mua sorra, weikko!"

Hän waikenee, pää painuu rinnoillen,
Ja kuumaan kyynelwirtaan ääni raukee,
Ol' lausunut hän kylläks weljellen,
Syl' awoinna nyt astuu askelen
Odottain että weljen syli aukee.

Nyt kuohuillen pow' aaltos Juhanin,
Hänessä harmi, tuska raiwoaapi;
Mut seinält' olan takaa wihdoinkin
Hän tempaa wiritetyn pistuolin
Ja wastineeks sen weljeen ojentaapi.

Näin taru julma näist' on kulkenut,
Wiel' ehkä kertomustain kolkompana;
Jos sä, jok' olet tätä kuunnellut,
Kowasti olet kowaa tuominnut,
Niin liewikkeeksi kuule rauhan sana.

Kun toinen oli mennyt, kerrotaan,
Käsihin silmäns peitti tyly weli,
Ja unetoinna, walweill' istui waan
Ja illan itki, yönki kokonaan
Ja aamulla kuin laps wiel' itkeskeli.

Maaherra.

Kaswaako maine tanterella waan,
Jot' urhon uljaan weri kostuttaa?
Ja eikö aseetonkin toisinaan
Woi miehuutt' osoittaa.

Mies eli Suomen korpein takana,
Mies rauhan nuoresta jo i'ästään,
Rauhassa wanhennut. Maaherrana
Nyt hoiti lääniään.

Wibelius nimens' oli — Suuri kai
Ei maineeltaan, waan sentään arwokas;
Se hänen oli, siitä arwon sai,
Siit' oli loistokas.

Kultaiset päiwät wankan miehuuden
Hän rauhan toimiss' oli wiettänyt;
Nyt sota riehui maassa isien,
Hän wanhus oli nyt.

Saaliina heitettynä waltahan
Wuoroittain wihollisen, ystäwän, —
Näin alttiiks' antaa hywäks woittajan
Sai lewon, rauhan hän.

Suojella lakia, ja helpoittaa
Kanſanſa kuormaa, häll' on pyhä työ;
Siks' ei hän päiwin koskaan rauhaa ſaa,
Siks' unt' ei anna yö.

Näin wirkahuoneeſſanſa istuwi
Hän kerran kanſſa kahden ſihteerin,
Maſentuneelta näyttäin, ääneti,
Ja wait' on toiſetkin.

Lepoa ois hän ſuonut, hetkeks waan.
Se liikaa on. Taas owi awaantuu,
Ja, aſeellinen joukko ſeurasſaan,
Soturi ilmaantuu.

Soturi tuo ſe Ryſſäin woimien
Pääkenraal' on, ei mikään halwempi,
Perällen astui hän ja uhaten
Iyrkästi tuiskaſi:

„Maaherra, taistelu on päätttynyt,
Tän maan jo meille aſewoima ſoi;
Kuin Ruotſin riweissä ſen miehet nyt
Taistella wielä woi?"

„Kas, tuoſ' on kynä, tuohon istukaa
Ja kirjoittakaa käsky ankarin:
Se tawaran ja hengen pitää ſaa,
Ken palaa kotihin".

„Mut hurjana ken wielä niskurois
Herraanſa, keiſaria wastahan,
Sen ſuku armott' ajetahan pois
Taloltaan, maaltahan".

„Te ymmärrätte, kirjoittakaa niin“.
Hän päätti uhkan hymy huulillaan.
Wibelius katsoi tuomar' pöytään, siin'
On laki Ruotsin maan.

Kätensä lujaan laskee kannellen
Ja kirjaa katsoin silmä wälkähtää:
„Kenraali, niillä, joita uhkaatten,
On suoja wahwa tää“.

„Meill' aarre kallis, turwa aseeton
Se on, kuink' ikään onni waihettuu;
Sen waltiaanne wahwistanut on,
Se häneen turwaantuu“.

„Siin' ikiwanhana on sääntönä:
Jos joku rikkoo, syy on hänen waan,
Ei wastaa waimo töistä miehensä,
Ei miesi waimonkaan“.

„Jos rikosta on maataan puolustaa,
Jot' ei woi kelpo sydän myönnyttää,
Miest' aseellista silloin rangaiskaa,
Laps', waimo säästäkää“.

„Te woiton saitte. Teill' on walta nyt;
Minulle tehkää, kuinka tahdotten,
Mut laki ennen mua on syntynyt
Ja jää myös jälkehen“.

Näin lausui. Säikähtäen wawahtaa
Nyt sydän nuorten miesten molempain;
Waan kirkkaat silmäns' ukko kohottaa
Kenraaliin katsahtain.

Tuon kaswoist' uhka nyt on häwinnyt,
Ja katsantonsa muuttui lempeäks',
Hän lujast' ukon kättä puisti nyt
Ja kumarsi ja läks'.

Tuolille wanhus waipui, laskien
Kuin rukoukseen kädet ristihin;
Hän woiton sai, ja rauha taiwainen
Nyt palkaks' suotihin.

Ja läsnä olleet todistiwat niin —
He kertoiwat sen usein innoissaan —
Kirkastus ihmeellinen huomattiin
Nyt hänen kaswoillaan.

Ett' oli walo taiwaan-ihanin,
Siit' oli heillä yksi ajatus;
Mut mist' ol' armas walo syntyisin,
Siit' eri arwelus.

Sen toinen sanoi paisteeks' auringon,
Mi kirkkaan walonsa nyt heihin loi;
Waan toinen sanoi: „walo sisäst' on,
Sen omatunto toi".

Adlercreutz.

Ken joen rannall' on tuo miesi julkinen,
Jok' yli wetten, maiden katsahtaapi?
Ryhtinsä, huulill' uhka, säihke silmien,
Kädessä miehekkäässä miekka tulinen
Urosta, sotilasta muistuttaapi.

Hän yksin on, ei hällä seuraajaa,
Mies nuori tullen mennen herrallensa
Waan aika ajoin sanan kuljettaa;
Mut' edessä ja takan' on kaks' armeijaa,
Jotk' uhkaa werta, surmaa toisillensa.

Hän tuossa näkee Siikajoen maiseman
Niin kolkkona kuin ruumiin paarillansa,
Hän Suomen sodan muistaa wielä kolkomman,
Häpeän, paon, hyhyks jääneen kunnian,
Ja Rysäin pilkka-naurun takanansa.
Se syynä, miks niin synkkä otsans' on,
Miks warjo musta huolihunnun wetää
Peitteeksi urhon jaloon muotohon:
Hän näkee kuinka Suomi, äiti turwaton,
Nyt alttiiks jää, kun poikain miehuus pettää.

Ken kurjuuden tuon näkee, häll' ei tapanaan
Welwollisuuksissansa horjahdella:
Miest' uskollisempaa et löytäis päältä maan,
Hän waarat koitti, soti, woitti, hurmettaan
Jo waloi nuorna maineen tanterella.
Näät miehen, jot' ei riemut, murheen säät,
Ei mielet suurimman, ei alhaisimman
Woi murtaa, taiwuttaa, sä hengen näät,
Min lentohon waan nosti myrskyn tuulispäät —
Näät Adlercreutz'in, urhoist' urhoisimman.

Ja hänen, juuri hänen käskystään tok' on
Taas alkawa tuo ilwe kurjamainen,
Tuo lakkaamaton retki, kulku toiwoton,
Jost' isänmaa ja maine kaikk' on arwoton,
Mit' itkemätt' on epätoiwo wainen.
Hän, täyttäin mit' on toinen määrännyt,
Taas pakoon käskee, säästää miesten werta,

Jo taisteluun ne oli säädetyt,
Mut' taistella ei saa ne, niiden täytyy nyt
Taas paeta kuin ennen joka kerta.

Hän näkee sotarinnan taajan, tasapään
Taas pirstoiksi ja hajallensa menneen.
Hän tuntee joka ruodun, riwin wäessään,
Sen toiwot toiwoi hän, sen liittyi elämään
Ei yksin tänään, waan jo kauan ennen.
Miel', arwaa hän, ei sillä huoleton,
Kun tehtäw' on tuo häpäisewä työ nyt,
Jok' askel sen nyt raskas murheest' on,
Sen sydäntä syö haawa parantumaton
Kipeemmin kuin jos kalman kalp' ois lyönyt.

Ja wäki tuo! Ol' uljuutta ja woimaa sen
Hän entis' aikaan saanut koetella,
Hän muistaa kuin se kanssa Kustaa kolmannen
Tulehen riemull' astui tietään piirtäen
Riweihin murtuneihin hurmehella.
Wäkeä samaa nyt hän johdattaa,
Suwulta uutta, wanhaa mieleltänsä,
Se mitä sois ja wois, hän arwajaa;
Siis kun se peräytyy, hän synkän näön saa,
Ja otsa jalo painuu häpeissänsä.

Jo Döbeln lähtenyt on wihaa hehkuen,
Jo marssiin Palmfelt joukkons' alkaa wiedä,
Jo waipuu Gripenberg'in miekka woittoinen.
On hetket kalliit. Wäkilaumat Ryssien
Jään yli ryntää sulkemahan tietä.
Mut' Adlercreutz wiel' alallensa jää,
Yks toimi häll' on walwottawa wielä:
Joella wiel' yks joukko wiiwähtää,
Ei liiku askelta, ei peräydy tää,
Lippunsa luona waan se seisoo siellä.

Sen johtaja jo pakoon suuttui, häpeään
Noin muuttaa sotatannert' yhtä päätä,
Hän pakonsa nyt päätti, waiti, mietteissään
Edessä joukkons' seisoo, käydä ryntämään
Hän tahtoo, muuten siihen paikkaan jäädä.
Hän jähmettyiskö Pohjan hankehen?
Ei, sodan liekkiin kuolla paremp' oisi.
Hän kaarnan' oisko pyörteiss' aaltojen?
Ei, taistella kuin mies ja kuolla samaten
Hän sois, ja joukkonsakin samaa soisi.

Wäk' on se Hertzen'in. Sen tuntee kenraali,
Sit' ei hän tänne hukkaan henno jättää;
Nuo miehet hänen kotiseutuns' synnytti,
Hän kutsuu, käskee, rukoilee — ne wiipywi,
Kuin kuolemaa myös häntä pelkäämättä.
Mik' ihme! Eikö niskoittelu tää
Sytytä wimmaa? Ei, waan ihastusta!
Kas silmä loistaa, otsa selkiää,
Powessa tuli walloill' on ja liekehtää,
Ja kaswoissa sä näät sen kajastusta.

Yks hetki wielä. Kas! jo liekk' on lewinnyt
Niin kauas leimahtain kuin silmäs kantaa.
Jo lentää käskyjä, taas uudet lähtee nyt,
Takaisin kääntyy joukot pois jo käsketyt,
Ja Hertzenkin jo ryntää wasten rantaa.
Kaikk' esteet sortaa woittokulku tuo,
Jo katkennut on Ryssäin woima suuri,
Ja awuks Turun urhot rientää luo,
Ja Gripenberg hän Hämeen poikiansa tuo
Hurraten, riwit wahwana kuin muuri.

Kas noita! Essen uljas, miekka kourassaan,
Ja Heideman ja Ramsay kilwoin koittaa.

Kas, kuin ne ryntää yli hurmeilewan maan!
Ja Lange, Kihlström, Bremer, Bröjer, Nordenswan
Ja sadat muut, näill' eikö woimaa woittaa?
Jo wihdoin heltyi pakko toiwoton,
Wihdoinkin woiton seppel' loistaa kerta:
Häpeä pitkä oli, ponneton,
Nyt päiwä kunnian taas heille noussut on,
Työ tehdään, joll' ei ikäkausiin wertaa.

Ja turhaan miehuudella Rysšät wastustaa,
Jotk' ennen eiwät nähneet wastustusta,
Rajewskin tulet ei woi enää kauhistaa,
Pelätty, jalo nimens' sammua nyt saa,
Sen tenho woimatt' on, sen kiilto musta.
Mut wiel' ei loppu. Joukot Rysšien
Ne pakenee, mut uudet sijaan saapi,
Jo hiltyy wauhti Suomen urhojen;
Mut kaukaa, hetki hetkelt' yhä paisuen,
Nyt Porin uljas marssi raikahtaapi.

Awuksi Döbeln joutuu. Sanan saatuaan
Hän wäkimarssin tänne riensi kohta.
Tutulle nuotille jo — kuules — hurrataan;
Jo Döbeln näkyy. Adlercreutz nyt innoissaan
Tulehen sotaweikkons' joukon johtaa.
Wiel' liekkii sodan tuli tuokion;
Mut kohta sammuu se ja maahan kaatuu;
Taas Siikajoen tanner meidän on,
Taas kunniamme, werin pesty, tahraton,
Ja ensimmäinen, suuri woitto saatu.

Hän, joka jäiselläkin hangell' astuen
Rakasti maataan mieltä palawalla,
Jok' iloin sille werens' antoi lämpöisen,
Ja, kaikkein horjuessa, Suomen mainehen

Pelasti wielä woimall' urhoiſalla,
Hän lepää. Rauhaan pääſi ſankari,
Maa Swean hänet kätki turwahanſa,
Myös ſiellä jalosti hän taisteli,
Ja tuskinpa ſe päiwä koskaan koittawi,
Kun hänt' ei muistais' Swean jalo kanſa.

Mut ſankarmaassa waikka unhotukſiin jäis'
Tää muisto ſuurempien muistoin kautta,
Jos nimens' ſiell' ei ſydänt' enää ſytyttäis',
Ja kuluneine kirjoinenſa hyljättäis'
Tuon uskolliſen Suomalaiſen hauta;
Ei hänen maineens kuolis kuitenkaan,
Henkenſä rientäis' ylpeällä miellä
Laineitten poikki ſyliin ſynnyinmaan:
Tääll' ei hän unhotukſeen joudu milloinkaan,
Tääll' elää hän, jos hautans' onkin ſiellä.

D.B.I
Kan

Hinta: 1 markka.